

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємств на прикладі
СТ «Красноставське», Хмельницька обл., м. Славута

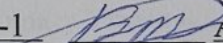
Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

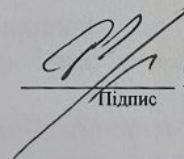
Шифр КвРФБС. 024330.01.03.00

Виконала здобувач II курсу група ФБСмз-24-1 Аліна ВЛАСЮК

Підпис

Керівник канд. екон. наук, доцент

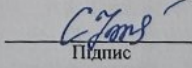
Науковий ступінь, звання

Олександр ФРАДИНСЬКИЙ

Підпис

Нормоконтролер

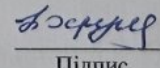

Ганна СИДОРЧУК

Підпис

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів
банківської справи, страхування та
фондового ринку

Ніла ХРУЩ

Підпис

17 12 2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Код і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Найменування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Григорук Ніла ХРУЦЬ
«01» 09 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Власюк Аліни Павлівни

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

- Тема кваліфікаційної роботи: Управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємств на прикладі СТ «Красноставське», Хмельницька обл., м. Славути керівник проекту (роботи) Олександр ФРАДИНСЬКИЙ, канд. екон. наук, доц., старш. наук. співроб.
Затверджено наказом ректора університету від 25 серпня 2025 року № 65 (додаток 17)
- Термін подання здобувачем роботи на кафедру до 07.12.2025 року.
- Вихідні дані до кваліфікаційної роботи:
 - нормативні документи Верховної Ради України, Уряду України;
 - спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання);
 - періодичні наукові видання за темою дослідження;
 - фінансова звітність СТ «Красноставське», м. Славути за 2022-2024 роки;
- Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити)
 - Теоретичні засади дослідження фінансового забезпечення діяльності підприємств
 - Аналітичні аспекти дослідження фінансового забезпечення діяльності підприємств
 - Напрями удосконалення управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємств в Україні на прикладі СТ «Красноставське»
- Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)
 - Характеристика підходів до трактування поняття «фінансове забезпечення»;
 - Принципи здійснення фінансового забезпечення;
 - Переваги та недоліки використання окремих видів джерел фінансового забезпечення;
 - Частка необоротних та оборотних активів підприємств в економіці України у 2022-2024 роках,%;
 - Динаміка необоротних активів підприємств в економіці України у 2022-2024 роках;
 - Структура необоротних активів підприємств в економіці України у 2022-2024 роках;
 - Співвідношення між джерелами фінансування діяльності суб'єктів господарювання в економіці України у 2022-2024 роках,%;
 - Динаміка власного капіталу підприємств в економіці України у 2022-2024 роках;
 - Динаміка довгострокових зобов'язань підприємств в економіці України у 2022-2024 роках;

10. Динаміка поточних зобов'язань підприємств в економіці України у 2022-2024 роках;
11. Динаміка майна СТ «КРАСНОСТАВСЬКЕ» у 2022-2024 роках, тис. грн;
12. Аналіз складу та зміни вартості майна СТ «Красноставське» м. Славута в 2022-2024 роках;
13. Динаміка фінансових ресурсів СТ «КРАСНОСТАВСЬКЕ» у 2022-2024 роках, тис. грн
14. Аналіз складу та динаміки капіталу СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках;
15. Фінансові результати діяльності СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках;
16. Динаміка нарахування та сплати податків на СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках;
17. Оцінка показників фінансової стійкості СТ «Красноставське» у 2022-24 роках;
18. Оцінка показників ліквідності та платоспроможності СТ «Красноставське» у 2022-24 роках.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання: 01 вересня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.09.2025	<i>Власюк</i>
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 20.10.2025	<i>Власюк</i>
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 30.11.2025	<i>Власюк</i>
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 7.12.2025	<i>Власюк</i>
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	з 8.12.2025	<i>Власюк</i>
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 19.12.2025	

Здобувачка

Власюк
Підпис

Аліна ВЛАСЮК

Керівник кваліфікаційної роботи

Фрадинський
Підпис

Олександр ФРАДИНСЬКИЙ

Реферат
кваліфікаційної роботи здобувача

Власюк Аліни Павлівни

на тему: Управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємств на прикладі СТ «Красноставське», Хмельницька обл., м. Славути

Актуальність теми. Перетворення ринкового типу в економічній системі України передбачають глибокі зміни в інституційному середовищі, спрямовані на створення сприятливих умов для економічного та соціального розвитку суспільства. Саме інституційне середовище визначає тактичні і стратегічні підходи підприємств до формування та використання ними фінансових ресурсів, отриманих у процесі їхньої фінансово-господарської діяльності. В контексті цього, визначальними особливостями є: формування оптимальної структури капіталу підприємства та вибір напрямків його використання; фінансування поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності тощо.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних основ та напрацювання практичних пропозиції щодо удосконалення фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання в Україні.

Об'єктом дослідження є система фінансового забезпечення діяльності юридичних осіб в Україні. Предметом дослідження є поєднання теоретичних та практичних підходів щодо вдосконалення управління фінансовим забезпеченням діяльності суб'єктів господарювання.

У роботі застосовано методи дослідження загальнонаукового і спеціального характеру, серед яких варто виділити: логічного узагальнення та діалектичного пізнання, систематизації, структурного, історичного та статистичного аналізу, групування, порівняння та оцінок, причинно-наслідкового зв'язку, графічного відображення – для наочного подання результатів дослідження.

Інформаційною базою наукового дослідження стали чинна нормативно-правова база з питань фінансового забезпечення, монографії, статті і тези дослідників, у яких висвітлюються теоретичні і практичні засади цієї проблематики, аналітичні матеріали Державної служби статистики України, фінансова звітність СТ «Красноставське», інформаційні матеріали з мережі Інтернет, які мають відношення до теми дослідження.

Наукова новизна результатів, які були отримані під час дослідження, полягає в тому, що дістали подальшого розвитку: трактування поняття «фінансове забезпечення», як процесу управління фінансовими ресурсами, їх розподілом та використанням з метою підтримання ефективної та рентабельної діяльності підприємства; концепція оцінки фінансового забезпечення діяльності господарюючих суб'єктів, через застосування рівня рентабельності, ефективність розподілу його прибутку, наявність достатньої величини власних фінансових ресурсів для забезпечення виробничого процесу та реалізації продукції; раціональне використання необоротних та оборотних активів, а також належна ліквідність поточних активів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості застосування напрацьованих теоретико-практичних основ фінансового забезпечення діяльності підприємств в Україні.

Головні результати магістерської роботи доповідалися на VI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (14 листопада 2025 р., м. Хмельницький). Основні теоретичні та практичні результати роботи знайшли своє відображення у тезах обсягом 0,2 друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 73 сторінки друкованого тексту. Робота містить 24 таблиць, 13 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел складається із 49 найменувань.

ABSTRACT

Alina VLASUK

Full Name

Management of financial support for the activities of enterprises using the example of ST "Krasnostavske", Khmelnytskyi region, Slavuta city

Topic

Relevance of the topic. Market-type transformations in the economic system of Ukraine involve profound changes in the institutional environment aimed at creating favorable conditions for the economic and social development of society. It is the institutional environment that determines the tactical and strategic approaches of enterprises to the formation and use of financial resources obtained in the process of their financial and economic activities.

The purpose of the qualification work is to deepen the theoretical foundations and develop practical proposals for improving the financial support of business entities in Ukraine. Taking into account the goal set, the main tasks of the qualification work are: – to investigate the essential and conceptual characteristics and principles of implementing financial support for the activities of enterprises; – to characterize the sources and methods of financial support; – to assess the current state of financial support for enterprises in Ukraine; – to analyze the financial and economic activities of ST "Krasnostavske" over the past three years; – to propose approaches to managing the financial support of enterprises in Ukraine, using the example of ST "Krasnostavske".

The practical significance of the results obtained lies in the possibility of applying the developed theoretical and practical foundations of financial support for the activities of enterprises in Ukraine.

The object of the study is the system of financial support for the activities of legal entities in Ukraine. The subject of the study is a combination of theoretical and practical approaches to improving the management of financial support for the activities of business entities.

Keywords: enterprise, financial security, financial resources, equity, current liabilities, loans.

ЗМІСТ

Вступ	6
1 Теоретичні засади дослідження фінансового забезпечення діяльності підприємств	9
1.1 Фінансове забезпечення діяльності підприємств: сутність та принципи здійснення	9
1.2 Джерела та методи фінансового забезпечення	17
2 Аналітичні аспекти дослідження фінансового забезпечення діяльності підприємств	25
2.1 Стан фінансового забезпечення діяльності підприємств в Україні у 2022-2024 роках	25
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності СТ «Красноставське» в 2022-2024 роках	36
3 Напрями удосконалення управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємств в Україні на прикладі СТ «Красноставське»	52
Висновки	64
Список використаних джерел	68
Додатки	74

ВСТУП

Перетворення ринкового типу в економічній системі України передбачають глибокі зміни в інституційному середовищі, спрямовані на створення сприятливих умов для економічного та соціального розвитку суспільства. Саме інституційне середовище визначає тактичні і стратегічні підходи підприємств до формування та використання ними фінансових ресурсів, отриманих у процесі їхньої фінансово-господарської діяльності. В контексті цього, визначальними особливостями є: формування оптимальної структури капіталу підприємства та вибір напрямків його використання з метою забезпечення стабільних грошових потоків і прибутковості; фінансування поточної операційної, фінансової та інвестиційної активності; виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами, державним та місцевим бюджетами, позабюджетними цільовими фондами держави; забезпечення умов для подальшого виробничого розвитку. За таких умов, управління фінансами суб'єктів господарювання відіграє все більш вагомішого значення у їх діяльності, оскільки фінансові ресурси є фундаментальною та визначальною основою у забезпеченні поточної життєздатності суб'єкта господарювання.

Питання теоретичних підходів та практики фінансового забезпечення діяльності підприємств є одним із найбільш дискусійних у економічній та фінансовій науці та представлена в наукових доробках вітчизняних та закордонних авторів: В. Андрущенко, Г. Базарової, Ю. Вавилова, О. Василика, О. Гончаренко, В. Дем'янишина, І. Зятковського, Л. Зятковської, М. Коробова, В. Опаріна, К. Павлюка, А. Поддєрьогіна, О. Терещенка, І. Ткачук, В. Федосова, С. Шкарабана, Х. Дейлі, К. Кларка, М. Міллера, І. Міхаса, К. Рейнхарда, К. Рогоффа, А. Фатаса, та інших.

Проте, слід відмітити, що переважна частина цих досліджень або базується на дослідженні теоретичного підґрунтя цієї проблематики, або ж вже не відповідає сучасним реаліям економічного життя нашого суспільства, особливо

зважаючи на ті політичні та військові події, які вже четвертий рік суттєво впливають як на стан фінансової системи в цілому, так і на фінансове забезпечення господарюючих суб'єктів.

Метою кваліфікаційної роботи визначено поглиблення теоретичних основ та напрацювання практичних пропозиції щодо удосконалення фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання в Україні. Враховуючи поставлену мету у кваліфікаційній роботі визначено основні завдання:

- дослідити сутнісно-понятійні характеристики та принципи реалізації фінансового забезпечення діяльності підприємств;
- охарактеризувати джерела та методи фінансового забезпечення;
- оцінити сучасний стан фінансового забезпечення підприємств в Україні;
- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності СТ «Красноставське» протягом останніх трьох років;
- запропонувати підходи до управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємств в Україні, на прикладі СТ «Красноставське».

Об'єктом дослідження є система фінансового забезпечення діяльності юридичних осіб в Україні. Предметом дослідження є поєднання теоретичних та практичних підходів щодо вдосконалення управління фінансовим забезпеченням діяльності суб'єктів господарювання.

В основу методологічної бази кваліфікаційної роботи покладено методи дослідження загальнонаукового і спеціального характеру, серед яких варто виділити: логічного узагальнення та діалектичного пізнання, систематизації, структурного, історичного та статистичного аналізу, групування, порівняння та оцінок, причинно-наслідкового зв'язку, графічного відображення – для наочного подання результатів дослідження.

При проведенні дослідження інформаційною базою слугували: чинна нормативно-правова база з питань фінансового забезпечення, монографії, статті і тези дослідників, у яких висвітлюються теоретичні і практичні засади цієї проблематики, аналітичні матеріали Державної служби статистики України,

фінансова звітність СТ «Красноставське», інформаційні матеріали з мережі Інтернет, які мають відношення до теми дослідження.

Наукова новизна результатів, отриманих в ході проведеного дослідження, полягає в тому, що дістали подальшого розвитку:

– трактування поняття «фінансове забезпечення», як процесу управління фінансовими ресурсами, їх розподілом та використанням з метою підтримання ефективної та рентабельної діяльності підприємства;

– концепція оцінки фінансового забезпечення діяльності господарюючих суб'єктів, через застосування рівня рентабельності, ефективність розподілу його прибутку, наявність достатньої величини власних фінансових ресурсів для забезпечення виробничого процесу та реалізації продукції; раціональне використання необоротних та оборотних активів, а також належна ліквідність поточних активів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості застосування напрацьованих теоретико-практичних основ фінансового забезпечення діяльності підприємств в Україні.

Головні результати магістерської роботи доповідалися на VI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (14 листопада 2025 р., м. Хмельницький). Основні теоретичні та практичні результати роботи знайшли своє відображення у тезах обсягом 0,2 друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 73 сторінки друкованого тексту. Робота містить 24 таблиць, 13 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел складається із 49 найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Фінансове забезпечення діяльності підприємств: сутність та принципи здійснення

Фінансовому забезпеченню господарюючих суб'єктів належить велике значення в структурі ринкових відносин і в механізмі їх регулювання. Реальність показує доцільність дослідження питань фінансового забезпечення, а також способи найбільш ефективного використання корпоративних фінансів в інтересах як вітчизняних товаровиробників, так і ефективного розвитку економічних відносин в країні. Актуальність проблем фінансового забезпечення суб'єктів господарювання в Україні в час розвитку ринкових відносин обумовлюється відсутністю належної та дієвої системи їх фінансування з урахуванням особливостей вітчизняних економічних реалій. Сьогодні проблемою господарюючих суб'єктів є недостатність фінансових ресурсів, як для функціонування власного бізнесу на належному рівні, так і для подальшого його розвитку.

Ефективність діяльності суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та виду діяльності у значній мірі залежить від рівня його фінансового забезпечення, яке є надзвичайно актуальним, так як їх ефективне здійснення визначає рівень стабільності надходжень грошових коштів, прибутковості функціонування, дієвості формування фінансових ресурсів, особливостей проведення поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, гарантію виконання сформованих фінансових зобов'язань перед постачальниками, кредиторами, бюджетом і позабюджетними фондами.

Фінансове забезпечення, будучи одним із ключових каналів руху грошових потоків у виробничій сфері, характеризує спроможність фінансової системи

генерувати такі економічні відносини між учасниками відтворювального процесу щодо переміщення фінансових ресурсів, які сприятимуть розвитку економіки, зміцненню національної економічної та фінансової безпеки, утвердженню місця та ролі країни на світовій арені та задоволенню соціально-економічних потреб суспільства.

Дослідження поняття «фінансове забезпечення діяльності підприємств» варто розпочати із з'ясування теоретичних основ та того, яке розуміння вкладається у нього дослідниками. Серед науковців, які досліджували це питання, немає єдиної думки з цього приводу. Досить часто вони ставлять рівність між поняттями фінансове забезпечення і фінансування. Сам термін фінансування має латинське походження, від слова «finis», що означає кінець, межа, кордон. Подібне слово ми можемо знайти і у словнику старофранцузьких слів, де дієслово «finer» перекладається як сплата, розрахунок, або ж вживається для позначення вдалого завершення справи. Все це дає змогу стверджувати, що під фінансуванням первісно розуміли збір коштів, які були необхідні для успішного закінчення якоїсь операції. Ще однією інтерпретацією цього поняття може стати акумуляція грошей, цінностей або якихось інших ресурсів, які необхідні для оплати господарської операції.

Найбільш лаконічним визначенням поняття фінансування є його трактування як покриття витрат на проведення господарської діяльності за рахунок необхідних фінансових ресурсів. А якщо більш деталізувати його, «прив'язавши» до предметної області, то фінансування доцільно визначити як забезпечення фінансовими ресурсами країни в цілому, її окремих регіонів, господарюючих суб'єктів (фізичних і юридичних осіб), громадян, а також різного-роду економічних проектів і програм та різних видів економічної діяльності.

Поняття «фінансове забезпечення» теж широко представлене у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, укладачі Фінансового словника» стверджують, що «фінансове забезпечення – це забезпечення фінансовими ресурсами економіки держави, соціальних потреб і програм,

виробництва продукції, науково-технічних досліджень, будівництва і переобладнання підприємств, а також утримання бюджетних організацій тощо» [28, с. 357].

Козій І.С. виокремлює фінансове забезпечення як складову частину фінансового механізму разом з такими елементами як управлінням фінансовою діяльністю, фінансовим регулюванням, фінансовим плануванням. Разом з цим, він звертає увагу на те, що фінансове забезпечення передбачає формування та використання фінансових ресурсів підприємств шляхом оптимізації співвідношення всіх його форм і створює такі передумови для акумуляції обсягів фінансових ресурсів господарської діяльності, при яких господарюючий суб'єкт мав би змогу працювати не лише беззбитково, але і збільшувати рівень ефективності своєї діяльності та зміцнювати економіку країни загалом [35, с. 228].

Опарін В.М. відмічає, що «фінансове забезпечення підприємства реалізується на основі відповідної системи фінансування, яке може здійснюватись через самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування» [43, с.17-18].

Інші дослідники роблять наголос на тому, що фінансове забезпечення – це цілісний процес, що увібрав у себе як можливості власного фінансового забезпечення, так і можливості акумуляції і відтворення фінансових ресурсів із можливістю збереження власного регулятивного потенціалу. У науковій літературі існує погляд на фінансове забезпечення в контексті забезпечення безперервності відтворювальних процесів на основі використання власних і залучених коштів із виділенням механізму фінансового забезпечення, створення структури капіталу, здійснення бюджетування і планування з одночасним балансуванням грошових потоків. Побутує і бачення фінансового забезпечення діяльності підприємства через призму процесів вибору форм, методів і напрямів використання фінансових ресурсів, що має на меті ріст масштабів економічного розвитку і ринкової вартості підприємства. Також дослідники у трактуванні цього поняття роблять акцент на ефективному акумулюванні та найраціональнішому використанні фінансових ресурсів, що є проблематичним

без оптимального поєднання компонент фінансового забезпечення, до яких відносять самофінансування, кредитування та цільового фінансування.

Існують підхід, при якому фінансову діяльність розуміють як структурну діяльність, яка охоплює дві ключові системні складові [32, с.136]:

– основну діяльність, яка спрямована на реалізацію головного стратегічного завдання суб'єкта господарювання – виробництво та реалізацію робіт, товарів і послуг. Вона виконує функцію мобілізації, накопичення, трансформації та розподілу децентралізованих фінансових ресурсів у напрямку до кінцевого їх споживача з метою отримання позитивного фінансового результату (функціональна підсистема);

– вплив менеджменту, який формує ефективну, оптимізовану та надійну систему фінансового забезпечення підприємства (управлінська підсистема).

З одного боку, фінансове забезпечення діяльності підприємств полягає у формуванні та використанні фінансових ресурсів для задоволення потреб юридичної особи відповідно до чинної нормативно-правової бази, що врегульовує питання способів їх мобілізації, розподілу і використання та всіх рівнях управління економічними процесами. А з іншої сторони, воно здійснюється шляхом застосування різних методів залучення фінансових ресурсів – через самофінансування, отримання банківських кредитів, бюджетного фінансування, перерозподілу коштів, а також завдяки емісії та розміщенню фінансових інструментів, в першу чергу, дольових та боргових цінних паперів. У цьому процесі вагому роль відіграє вірне визначення обсягу потреби у фінансових ресурсах, а також оцінка доцільності їх залучення та ефективності використання.

Серед наукових визначень терміну «фінансове забезпечення» зустрічається вузьке його трактування. Так, С. Мочерний визначає його як сукупність коштів, що знаходяться на рахунку учасників біржової торгівлі із врахуванням величини прибутку чи збитку за наслідками біржової торгівлі і комісії за біржовими контрактами, що була сформована у ході їх ліквідації.

В. Радіонова розуміє під цим терміном покриття, за рахунок фінансових ресурсів, відтворювальних витрат, яке акумулюють держава та господарюючі суб'єкти [19, с.13].

Таким чином, фінансове забезпечення діяльності – це економічна категорія, що характеризує поєднання важелів організаційного, управлінського, правового та інформаційного характеру, яка направлена на акумуляцію фінансових ресурсів, що має на меті вирішення глобальних і локальних економічних, соціальних, екологічних проблем як держави, так і регіонів. Систематизація основних підходів до його трактування наведена на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 – Характеристика підходів до трактування поняття «фінансове забезпечення»

Джерело: виокремлено автором на основі [33, 35, 43]

Узагальнення та аналіз трактувань понять «фінансування» та «фінансове забезпечення» нашою наукою на думку про відсутність ідентичності між ними. Якщо під першим із них слід розуміти залучення коштів із всіх доступних джерел для

провадження певної господарської операції чи реалізації інвестиційного проекту. Для поняття «фінансове забезпечення» притаманним є глибший зміст, а саме воно визначається через процес взаємовідносин господарюючого суб'єкта з іншими учасниками економічних відносин, що має на меті мобілізацію та подальше використання фінансових ресурсів у ході його господарської діяльності і забезпечення процесів економічного відтворення. Фінансове забезпечення як метод фінансового механізму виконує функцію не лише акумуляції фінансових ресурсів, але й забезпечення діяльності ними, що означає достатність наявних фінансових ресурсів. Таким чином, фінансування є змістовною характеристикою фінансового забезпечення діяльності підприємства.

Господарській операції, проекту або діяльності притаманний економічний характер, за умови, що їхньою метою є отримання вигоди, створення якихось суспільних благ (товарів, робіт, послуг) або ж поєднання цих цілей. Потреба у фінансуванні формується тоді, коли для реалізації проекту чи здійснення певного виду діяльності потрібне залучення грошових ресурсів. З цього і випливають основні ознаки фінансування. Воно може передбачати використання позикових коштів і розглядатися як їхнє цільове спрямування. Оскільки завершення проекту чи операції відбувається після певного проміжку часу, фінансування потребує використання методів, що враховують строковість та фактор часу – таких як заощадження, кредити, позики та інвестиції.

При реалізації процесу фінансового забезпечення діяльності, в обов'язковому порядку слід враховувати: поточне фінансове становище господарюючого суб'єкта та поточні перспективи його зміни; особливості формування власних та прирівнених до них оборотних засобів і степінь дотримання встановлених нормативів; заставний потенціал підприємства, який виражений у його матеріальних активах, короткострокових фінансових вкладеннях і дебіторській заборгованості; становище підприємства на ринку та рівень доступності позикового капіталу; банківські, податкові та

загальноекономічні умови фінансового забезпечення; потребу у збереженні та підтримці репутації підприємства як надійного партнера [10].

Як свідчить існуюча практика здійснення господарської діяльності, фінансове забезпечення діяльності підприємств базується на певних принципах, серед яких виокремлюються наступні (рисунок 1.2):

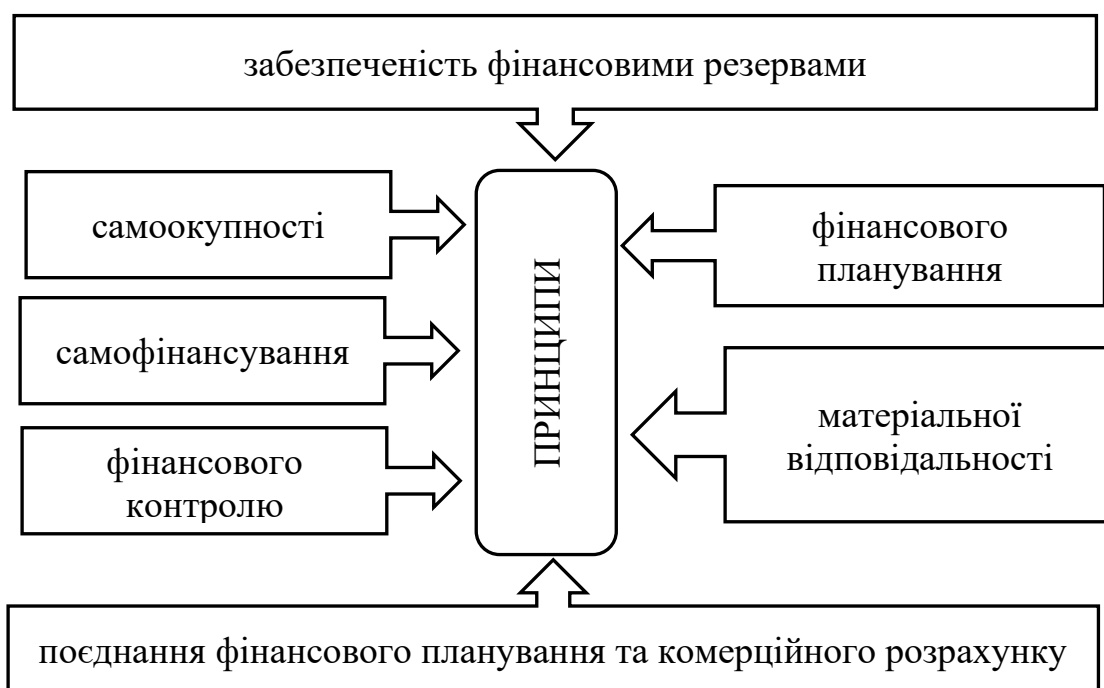

Рисунок 1.2 – Принципи здійснення фінансового забезпечення

Джерело: побудовано автором на основі [30]

– принцип самоокупності – ґрунтується на відшкодуванні витрат шляхом отримання доходів. На сьогодні самоокупність формується, в основному, за рахунок власних коштів (виручки від реалізації) або за рахунок позикових (за умови нестачі власних). Подекуди можлива і підтримка держави та місцевої влади, шляхом фінансування коштів із бюджетів усіх рівнів. Контроль за дотриманням зазначеного принципу пов'язаний із складанням кошторисів витрат виробництва та обігу, із здійсненням нормування витрат матеріалів та сировини, із встановленням конкретних завдань, щодо зростання підвищення продуктивності праці та зниження собівартості продукції;

– принцип самофінансування – в ринковому середовищі він перебуває у прямій залежності від фінансових можливостей підприємства. Як показує досвід, самофінансування є головним стратегічним орієнтиром для діяльності більшості успішних суб'єктів господарювання. А його забезпечення базується на використанні можливостей акціонерного капіталу, дивідендної політики підприємства, розподілу та використання прибутку від господарської діяльності;

– принцип фінансового стимулювання, в основу якого покладено розуміння того, що підвищення рівня управління фінансами може реалізовуватись через встановлення заходів заохочення і покарання підвищує ефективність роботи окремих підрозділів підприємства та організаційної структури управління в цілому. Для реалізації цього принципу доцільно створювати, так звані «центри відповідальності», які матимуть необхідні ресурси та повноваження для досягнення цього принципу;

– принцип забезпеченості фінансовими резервами – вимагає формування фінансових резервів та інших аналогічних фондів грошових коштів, що сприятимуть зміцненню фінансового стану підприємства у кризовій ситуації. Такі фінансові резерви можуть формуватися господарюючими суб'єктами будь-якої організаційно-правової форми власності за рахунок використання частини чистого прибутку, після сплати із нього усіх обов'язкових платежів до державних цільових фондів;

– принцип поєднання фінансового планування та комерційного розрахунку. Для реалізації будь-якого свого проекту підприємствам необхідно розробити план з обґрунтуванням фінансування та прогнозним фінансовим результатом. Продуманий фінансовий план є запорукою гарного кінцевого фінансового результату. А цільові комплексні програми як елементи планування є загальновизнаними важелями фінансового управління;

– принцип матеріальної відповідальності. Кожен суб'єкт господарювання розробляє для себе власну систему заходів заохочення та критеріїв оцінки діяльності як цілих підрозділів, так і окремих працівників. Персонал, що має відношення до управління фінансовими потоками несе

відповідальність за результати своєї діяльності. Така відповідальність може бути індивідуальною або колективною;

– принцип фінансового контролю, основне завдання якого полягає у своєчасному аналізі процесів управління фінансовими потоками на підприємстві та у виявленні порушень, з метою прийняття адекватних управлінських рішень у майбутньому.

1.2 Джерела та методи фінансового забезпечення

Дію фінансового забезпечення можна визначити як процес виділення певного обсягу фінансових ресурсів для досягнення поставлених цілей і реалізації завдань, що визначені фінансовою політикою підприємства. За своєю суттю фінансове забезпечення виконує як забезпечувальну, так і регулюючу функцію. Забезпечувальна дія проявляється у визначенні джерел фінансування підприємства, що гарантують його життєдіяльність і безперервність процесу відтворення виробництва. Регулююча дія, у свою чергу, полягає у впливі фінансового забезпечення на вирішення визначених завдань і проблем у діяльності суб'єкта господарювання – як шляхом надання необхідних коштів, так і через вибір відповідних форм фінансування [49].

Основою фінансового забезпечення процесу виробництва виступають фінансові ресурси, як початкові, що забезпечують старт діяльності та просте відтворення, так і додаткові, які пов'язані із розширеним відтворенням. В контексті цього важливим є аналіз і характеристика основних джерел формування фінансових ресурсів, тобто структури фінансового забезпечення діяльності підприємства, а також дослідження його форм і методів.

Як свідчить існуюча практика, на рівні господарюючого суб'єкта фінансування починає реалізовуватись через механізм об'єднання всіх коштів, які були отримані ним у своє розпорядження від власників чи акціонерів, що

означає формування акціонерного капіталу. В пасиві бухгалтерського балансу знаходять своє відображення усі наявні джерела фінансових ресурсів, які за ознакою належності, можуть бути класифіковані за двома великими групами:

- самофінансування, можливості якого зумовлені фінансовими самого підприємства, шляхом формування та використання ним свого прибутку, запасів або резервів;

- зовнішнє фінансування, що реалізується на основі поєднання всіх внесків, на поворотній та безповоротній основах, які були отримані від інших осіб чи підприємств і полягає, в основному, у зростанні величини капіталу; у довготермінових та короткотермінових кредитах.

Процес фінансового забезпечення діяльності підприємств перебуває у прямій залежності від найрізноманітніших чинників, формування яких залежить від внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. До них можна віднести: діяльність міжнародних фінансових донорів у державі; рівень стабільності міжнародних фінансових ринків; стабільність національної економіки та державних фінансів, рівень девальвації та інфляції; діяльність держави у фіскальній сфері (її стабільність, динаміка податкових ставок, об'єктів оподаткування, пільг), стан розвитку вітчизняного фінансового ринку; рівень розвитку банківської системи та доступ до кредитних ресурсів; доходи населення та частка заощаджень у них; стан споживчого ринку; фінансова політика підприємств та інвестиційний клімат; стан забезпечення перебігу всіх процесів на підприємстві, рівень рентабельності, якість управлінського та податкового обліку, дивідендна політика тощо [25, с.66].

Будь-яка підприємницька активність, що орієнтоване на власний сталий розвиток потребує наявності різноманітних джерел фінансових ресурсів, що мають знаходитись у розпорядженні кожного підприємства. Характеристика таких джерел наведена на рисунку 1.3.

Власні фінансові ресурси формуються на початковому етапі створення підприємства його засновниками та необхідні для старту роботи господарюючого суб'єкта. З часом, їх обсяг може зростати або зменшуватися,

залежно від результативності фінансової, інвестиційної та операційної (виробничої) діяльності. Фінансові ресурси, які були внесені засновниками, спрямовуються на придбання основних і оборотних засобів, забезпечення фінансово-господарських операцій та отримання або максимізації прибутку. Залежно від обраної інвестиційної та дивідендної політик прибуток може повністю чи частково реінвестуватись у розвиток підприємства, накопичення фінансових фондів та розширення його діяльності.

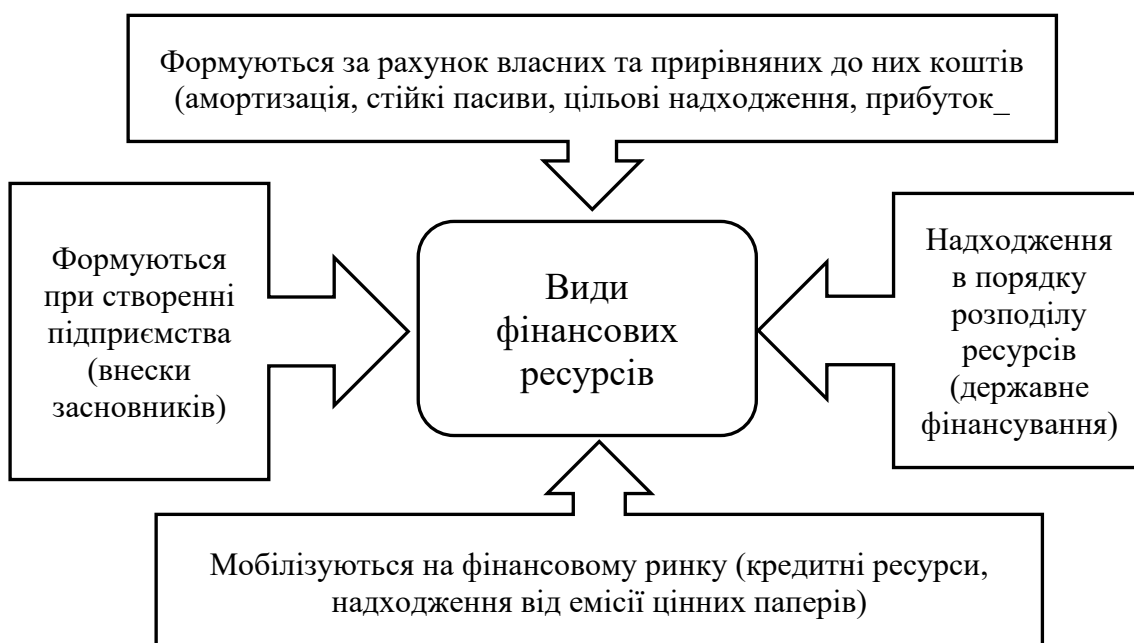

Рисунок 1.3 – Характеристика джерел формування фінансових ресурсів

Джерело: виокремлено автором на основі [22]

Суб'єкт господарювання ефективно функціонує та забезпечує свою діяльність завдяки власним джерелам фінансування, таким як цільові надходження, амортизаційні відрахування, стійкі пасиви та прибуток, отриманий в результаті основної, операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Якщо ж результати роботи підприємства є незадовільними, тобто такими, що виходять із, так званої, зони стабільного зростання, то можуть з'являтися труднощі з платоспроможністю та збереженням конкурентних позицій у своїй галузі. Завдяки власному фінансовому потенціалу, що сформувався у ході господарської діяльності, підприємство здатне підтримувати сталий розвиток

навіть у мінливих умовах ринкової фінансово-економічної кон'юнктури та зберігати власну кредитоспроможність.

Додатковим джерелом фінансового забезпечення виступають кошти, залучені на фінансовому ринку, а також ресурси, отримані в результаті розподілу фінансових надходжень – кредитні банківські ресурси, емісія боргових та дольових цінних паперів, державна фінансова підтримка. Варто підкреслити, що ефективне використання таких акумульованих ресурсів можливе лише за умови потужного фондового ринку та реалізації стимулюючої грошова-кредитної та бюджетно-податкової політики зі сторони центрального банку та уряду.

Довгострокові та короткострокові кредити, а також кредиторська заборгованість є найбільш поширеними джерелами фінансування серед позикових джерел. При цьому, кредиторська заборгованість використовується для покриття поточних фінансових потреб суб'єкта господарювання, які були сформовані в результаті тимчасового розриву між моментами відвантаження (реалізації) продукції та надходженням коштів на рахунок підприємства.

Більшість дослідників сходяться на думці, що основними формами реалізації фінансового забезпечення є самофінансування, кредитування, державне фінансування. Кожна із зазначених форм включає в себе певний набір особливостей-елементів, таких як об'єкти та суб'єкти фінансування, джерела коштів, способи їх мобілізації, порядок надання, зберігання та використання фінансових ресурсів, які сукупно формують цілісну систему.

Самофінансування – це форма фінансового забезпечення діяльності підприємства, що передбачає посилення ролі власних фінансових ресурсів у формуванні його капіталу. У разі нестачі таких ресурсів, суб'єкт господарювання може або скоротити витрати, або збільшити власний капітал шляхом емісії цінних паперів чи росту власного прибутку. Ця форма фінансування використовується підприємницькими утвореннями, які функціонують на принципах комерційного чи господарського розрахунку. Джерелом самофінансування виступають грошові кошти, що вивільняються після завершення окремих циклів обігу капіталу. Основні переваги та недоліки

самофінансування та окремих видів зовнішніх джерел фінансування відображено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Переваги та недоліки використання окремих видів джерел фінансового забезпечення

Джерело	Переваги	Недоліки
Самофінансування	Незалежність від зовнішніх кредиторів; відсутність додаткових витрат, які формуються в процесі мобілізації коштів	Обмеженість обсягів внутрішнього фінансування, лімітування залучення фінансових ресурсів, зменшення темпів розвитку підприємства
Кредитування	Розвиток потенціалу підприємства за рахунок додатковим фінансовим надходженням.	Цільовий характер використання коштів, строковість, платність та поверненість платежу; затрати часу та складність при оформленні кредиту
Державна підтримка	Надання коштів на умовах безоплатності та безповоротності, інвестиції в розвиток підприємства	Контроль за цільовим використанням коштів зі сторони держави.
Державно-приватне партнерство	Отримання фінансування (повного або часткового) та державних гарантій у ході реалізації проектів	Відсутність прозорого політичного середовища для впровадження проектів; нестабільність існуючої правової бази; відсутність податкового стимулювання
Боргові цінні папери	Можливість фінансового забезпечення дороговартісних проектів, відсутність контролю зі сторони кредиторів	Тривалий процес розміщення цінних паперів та наявність додаткових витрат, які пов'язані із ним

Джерело: узагальнено та запропоновано автором на основі [14]

Найбільш повний перелік джерел самофінансування, на думку І. Зятковського, охоплює основні складові власних фінансових ресурсів – чистий прибуток (після сплати податку на прибуток і формування резерву для виплати дивідендів) та амортизаційні відрахування. До них також належать кошти, які підприємство отримує у розпорядження, зокрема, емісійний дохід, безповоротна фінансова допомога, цільові бюджетні асигнування тощо, а також ресурси, прирівнені до власних, зокрема стійкі пасиви. Водночас доцільно не включати банківські кредити до джерел самофінансування, оскільки фінансування витрат,

пов'язаних із розширеним відтворенням за рахунок таких коштів, належить до іншого методу фінансового забезпечення підприємства – кредитування.

Кредитування – це така форма фінансового забезпечення відтворювальних витрат, при якій потреби підприємства у фінансових ресурсах покриваються за рахунок банківських кредитів, що надаються на принципах терміновості, платності, поворотності, забезпеченості та цільового використання, інших видів позик, а також шляхом використання механізму комерційного кредиту, який реалізується шляхом відтермінування платежу та отриману продукцію. Необхідність у кредитуванні виникає через розбіжність між обсягами та строками повернення коштів, авансованих у господарську діяльність, а також через потребу в одночасних інвестиціях для розширення виробництва.

Державне фінансування здійснюється за рахунок бюджетних коштів, що акумулюються на різних рівнях влади. Воно спрямовується переважно на підприємства державної та комунальної форми власності, а також на установи й організації, що перебувають на кошторисному фінансуванні – заклади освіти, охорони здоров'я, правоохоронні органи, Збройні сили, органи державного управління. Основні принципи державного фінансування наведено на рисунку 1.4.

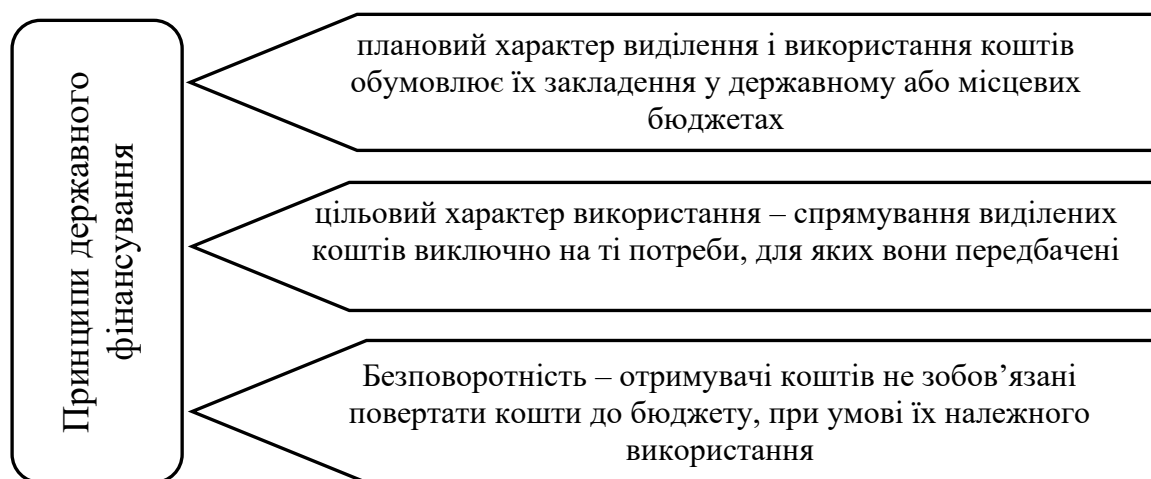

Рисунок 1.4 – Характеристика основних принципів державного фінансування

Джерело: побудовано автором на основі [36]

Очевидно, що ні одна із вище названих форм не може на практиці діяти окремо, в якості єдиного джерела фінансування діяльності підприємства. Виняток тут можна зробити для фінансування, але відразу слід зазначити, що масового характеру воно носити не може. Лише раціональне поєднання цих форм здатне забезпечити оптимальну структуру капіталу господарюючого суб'єкта. Досягнення цього балансу неможливе без активної фінансової політики держави, спрямованої на регулювання оподаткування прибутку підприємств, удосконалення внутрішнього господарського механізму та підтримку найбільш уразливих сегментів підприємництва в умовах ринкового господарювання. Наразі спостерігається поступове зближення та взаємодія фінансового механізму підприємства із механізмом державного фінансового регулювання.

В основу іншого підходу до класифікації джерел фінансування покладено принцип тривалості залучення фінансових ресурсів підприємством, яка залежить від реальних практичних особливостей фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта і пов'язана з різною методикою впливу процесу фінансування на процеси управління. У такому контексті виокремлюють:

- фонди грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні підприємства на постійній основі протягом значного періоду часу та які не сформовані на основі боргових взаємовідносин. У фахових наукових джерелах для їхнього позначення використовується термін постійний капітал;

- фонди грошових коштів, що були залучені підприємством на основі відносин боргу із банками чи в результаті господарської діяльності підприємства (заборгованість підприємства).

При виокремленні основних та найефективніших джерел фінансового забезпечення діяльності підприємств, з огляду на існуючі підходи до формування класифікаційних ознак, слід наголосити, що збільшення частки власних коштів позитивно впливає на фінансовий стан і стабільність господарюючого суб'єкта, тому саме власні ресурси є найбільш доцільними і ефективними джерелами фінансування. Натомість значна частка залучених ресурсів у структурі капіталу ускладнює фінансову діяльність підприємства, оскільки обумовлює додаткові

витрати на сплату відсотків за кредитами, дивідендів за акціями, відсоткових доходів за борговими цінними паперами, що веде до зниження ліквідності балансу підприємства та веде до росту рівня фінансового ризику. Тому, перед прийняттям рішення про залучення додаткових фінансових ресурсів слід ретельно оцінити доцільність такого кроку, в першу чергу – оптимізувати власний портфель фінансових активів.

З огляду на ринкові умови господарювання, підприємствам слід дотримуватись такої тактики формування структури фінансових ресурсів, яка забезпечуватиме підвищення ефективності їх господарської діяльності, підтримку платоспроможності, фінансової стійкості та зниження ризиків. Тому, на сьогодні, особлива увага повинна приділятися формуванню фінансових ресурсів на основі джерел, що включають в себе прибуток, амортизаційні відрахування та залучені кошти. Разом із тим, структура фінансових джерел може істотно різнитися, залежно від галузі господарської діяльності. Якщо загальноприйнятим показником фінансової стійкості вважається співвідношення власних та залучених джерел «половина на половину», то для окремих галузей економіки цей показник може бути вищим. Регулярне та комплексне діагностування фінансової діяльності суб'єктів господарювання, зокрема особливостей фінансового забезпечення, дає змогу своєчасно виявляти потенційні ризики, запобігати фінансовим кризам і сприяти стабільності.

2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Стан фінансового забезпечення діяльності підприємств в Україні у 2022-2024 роках

Стабільність діяльності та ефективність функціонування господарюючих суб'єктів залежать від рівня їхнього фінансового забезпечення. Для досягнення результативної роботи та інноваційного і інвестиційного розвитку, необхідно забезпечити достатню величину наявних фінансових ресурсів. Проблеми фінансування господарюючих суб'єктів зумовлені низьким рівнем державної та регіональної підтримки, відсутністю дієвих програм розвитку, складнощами у залученні позикових ресурсів та скороченням обсягів інвестиційного капіталу.

У сучасних реаліях воєнного стану, вітчизняний бізнес зіштовхується з численними обмеженнями та викликами, що потребують адаптації до нових економічних і фінансових реалій. Серед основним труднощів, з якими зіштовхуються українські суб'єкти господарювання, варто виокремити такі:

- по-перше, нестачу грошових коштів (кредитів, інвестицій, дотацій). Через обмежений доступ до джерел фінансування, підприємствам диверсифікувати джерела надходжень, зокрема шляхом створення партнерських проектів чи використання лізингових механізмів;
- по-друге, постійну зміну ринкових умов, зокрема коливання попиту та ціни на продукцію;
- по-третє, додатковим чинником буде забезпечення безпеки працівників і виробничих потужностей від обстрілів ракетами та баражуючими боєприпасами («шахедами»), планування ланцюжків поставок, захист від постійних загроз, що підвищує рівень витрат виробництва, збільшуючи собівартість продукції, подовжує терміни реалізації продукції та ускладнює

своєчасне виконання замовлень. Усе це обмежує можливості господарюючих суб'єктів щодо реалізації стратегічних планів їх розвитку.

Підтримання належного фінансового стану передбачає формування потужного економічного потенціалу господарюючого суб'єкта та його здатності зберігати баланс між активами і пасивами. Це, у свою чергу, гарантує стійку платоспроможність і привабливість для інвесторів у межах допустимого рівня ризику. Фінансова стабільність є внутрішнім показником, що відображає достатність власних фондів для покриття потреб у запасах, ефективне використання грошових ресурсів і спроможність підприємства розвиватися переважно за рахунок власних коштів, своєчасно виконуючи зобов'язання та мінімізуючи ризики підприємницьких втрат. Основними ознаками ефективної політики забезпечення фінансування діяльності підприємств будуть виступати:

- гнучкість та адаптивність, в контексті здатності протистояти негативним ендогенним і екзогенним впливам на фінансово-економічні процеси;
- стабільність, через формування можливостей забезпечення безперервності виробничих, збутових та фінансових операцій;
- платоспроможність та інвестиційний ресурс – спроможність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання і формувати ресурси для реалізації проектів розвитку.

Для оцінки реалій забезпечення фінансовими ресурсами діяльності суб'єктів господарювання в Україні, доречно здійснити аналіз основних статистичних показників, які прямо або опосередковано свідчать про це. На рисунку 2.1 наведено динаміку співвідношення між необоротними та оборотними фондами підприємств в економіці України. Як бачимо, спостерігається стійка незначна тенденція до зменшення питомої ваги необоротних активів із 38,39% у 2022 році до 37,83% - у 2024, а відтак, стосовно оборотних активів динаміка буде протилежною – зростання із 61,61% до 62,17% за цей же період. Така ситуація свідчить про мінімізацію вкладень в основний капітал суб'єктами господарювання, що є цілком природнім в умовах воєнного стану та інших форс-мажорів.

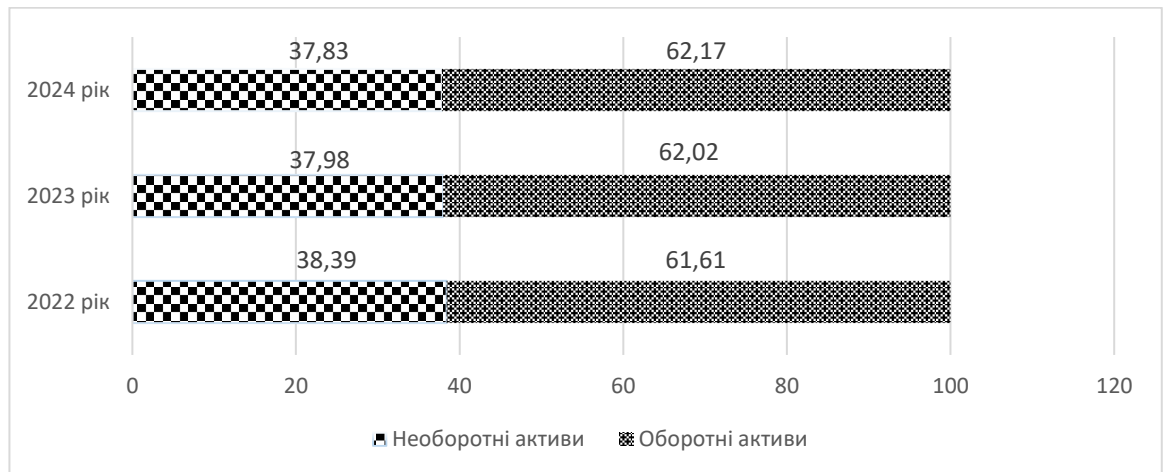

Рисунок 2.1 – Частка необоротних та оборотних активів підприємств в економіці України у 2022-2024 роках, %

Джерело: розрахунки проведено на основі даних Державного комітету статистики

Не дивлячись на зменшення частки необоротних активів по відношенню до оборотних, в цілому (таблиця 2.1), їх кількість зросла на 1302,5 млрд. грн, або ж 23,17% (із 5622,2 до 6924,7 млрд. грн). Коли ж ми проаналізуємо цю величину із розбивкою по видах підприємств, то виявиться, що найбільше тут додали у відсотковому значенні середні підприємства – на 487,8 млрд. грн, або 30,59%.

Таблиця 2.1 – Динаміка необоротних активів підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, млрд. грн	2023 рік, млрд. грн	2024 рік, млрд. грн	Абсолютне відхилення (+,-) млрд. грн			Темп росту, %		
				2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.	2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.
Всього необоротних активів, в т. ч.:	5622,2	6241,3	6924,7	619,1	683,4	1302,5	11,01	10,95	23,17
- великі підприємства	2637,5	3025,3	3286,3	387,8	261	648,8	14,7	8,63	24,59
- середні підприємства	1594,5	1797,9	2082,3	203,4	284,4	487,8	12,76	15,82	30,59
- малі підприємства	1390,2	1418,1	1556,1	27,9	138	165,9	2,01	9,73	11,93

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

На другому місці перебувають великі підприємства – на 648,8 млрд, або ж 24,59%, а на частку малих підприємств припадає 11,93%, або 165,9 млрд. грн. Коли ж взяти абсолютний показник, то тут середні та великі підприємства поміняються місцями.

Структура необоротних активів, яка наведена у таблиці 2.2, засвідчує, що частка необоротних активів великих підприємств зросла із 46,9% до 47,5%, частка середніх змінилася аналогічно із 28,3% до 30,1%, а малих підприємств впала із 24,8% до 22,4%.

Таблиця 2.2 – Структура необоротних активів підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, млрд. грн	2023 рік, млрд. грн	2024 рік, млрд. грн	Частка у необоротних активах, %		
				2022 р.	2023 р.	2024 р.
Всього необоротних активів, в т. ч.:	5622,2	6241,3	6924,7	100	100	100
- великі підприємства	2637,5	3025,3	3286,3	46,9	48,5	47,5
- середні підприємства	1594,5	1797,9	2082,3	28,3	28,8	30,1
- малі підприємства	1390,2	1418,1	1556,1	24,8	22,7	22,4

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

Оцінка динаміки оборотних засобів, яка наведена у таблиці 2.3 дозволяє зробити висновок про їхнє збільшення із 9024,3 до 11379,8 млрд. грн, що дає наріст на 2355,5 млрд. грн, або 26,1% протягом 2022-2024 років. Тут лідерами і у абсолютному, і у відносному значеннях були великі підприємства, оборотні активи яких вирости на 866,3 млрд. грн (35,04%); середні підприємства були на другому місці із показником у 819,5 млрд. грн (24,38%), а ріст оборотних коштів малих підприємств фіксується на рівні 669,6 млрд грн, що становить у відносному обрахунку 20,99%.

У таблиці 2.4 наведено структуру оборотних активів підприємств у розрізі трьох основних типів підприємств. Як бачимо, подібна тенденція зберігається і тут на першому місці частка великих підприємств, яка зросла із 46,9% до 47,5%.

Таблиця 2.3 – Динаміка оборотних активів підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, млрд. грн	2023 рік, млрд. грн	2024 рік, млрд. грн	Абсолютне відхилення (+,-) млрд. грн			Темп росту,%		
				2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.	2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.
Всього оборотних активів, в т. ч.:	9024,3	10193,4	11379,8	1169,1	1186,4	2355,5	12,96	11,64	26,10
- великі підприємства	2472,6	2766,6	3338,9	294	572,3	866,3	11,89	20,68	35,04
- середні підприємства	3361,4	3904,9	4180,9	543,5	276	819,5	16,17	7,07	24,38
- малі підприємства	3190,3	3521,9	3859,9	331,6	338	669,6	10,39	9,60	20,99

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

На другому місці знаходяться середні підприємства, частка оборотних активів яких збільшилася із 28,3 до 30,1%. А частка малих підприємств продемонструвала тенденцію до падіння із 24,8% до 22,4%.

Таблиця 2.4 – Структура оборотних активів підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, млрд. грн	2023 рік, млрд. грн	2024 рік, млрд. грн	Частка у оборотних активах, %		
				2022 р.	2023 р.	2024 р.
Всього оборотних активів, в т. ч.:	5622,2	6241,3	6924,7	100	100	100
- великі підприємства	2637,5	3025,3	3286,3	46,9	48,5	47,5
- середні підприємства	1594,5	1797,9	2082,3	28,3	28,8	30,1
- малі підприємства	1390,2	1418,1	1556,1	24,8	22,7	22,4

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

Тенденцію до переорієнтації на власні джерела фінансування діяльності підтверджує рисунок 2.2, який показує частки джерел фінансування у структурі фінансових ресурсів. Як бачимо, питома вага власного капіталу неухильно зростає із 27,13% до 28,91%. У той час, як позикові джерела зменшують свою питому вагу у структурі: довгострокові зобов'язання – із 13,38% до 13,08%, а поточні зобов'язання – із 59,49% до 58,01%.

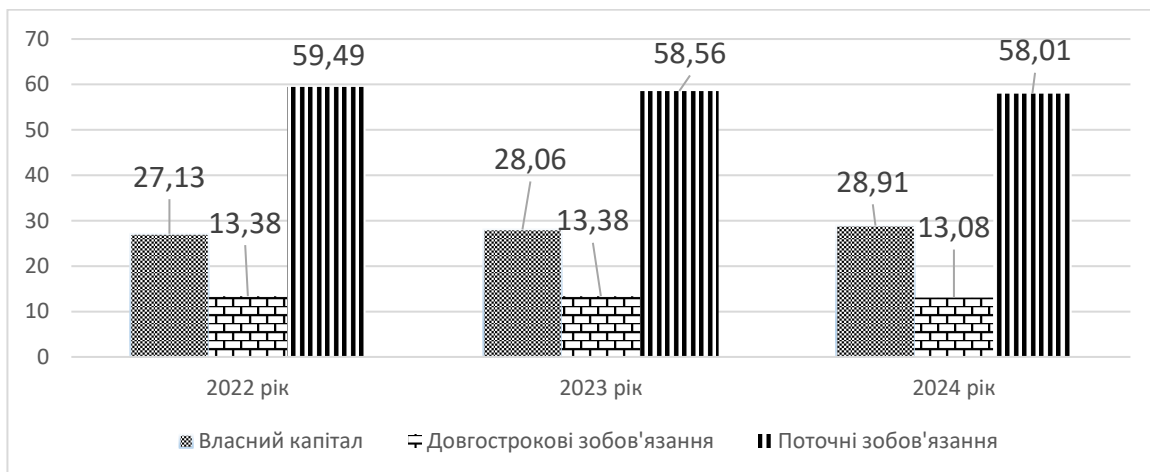

Рисунок 2.2 – Співвідношення між джерелами фінансування діяльності суб'єктів господарювання в економіці України у 2022-2024 роках, %

Джерело: розрахунки проведено на основі даних Держстату.

В таблиці 2.5 наведено зміну вартості власного капіталу як по економіці в цілому, так і по групах підприємств, виходячи з їх поділу за величиною. Як бачимо, в цілому вартісна величина власного капіталу зросла із 3975,9 млрд. грн до 5292,9 млрд. грн, що дає нам збільшення на 1317 млрд грн, або ж 33,12%.

Таблиця 2.5 – Динаміка власного капіталу підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, млрд. грн	2023 рік, млрд. грн	2024 рік, млрд. грн	Абсолютне відхилення (+,-) млрд. грн			Темп росту, %		
				2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.	2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.
Всього власного капіталу, в т. ч.:	3975,9	4612,4	5292,9	636,5	680,5	1317	16,01	14,75	33,12
- великі підприємства	2135,2	2465,2	2647,7	330	182,5	512,5	15,46	7,41	24,01
- середні підприємства	1022,1	1464,6	1807,7	442,5	343,1	785,6	43,29	23,43	76,86
- малі підприємства	818,8	682,5	837,6	-136,3	155,1	18,8	-16,65	22,73	2,29

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

Лідером росту тут стали середні підприємства, де цей показник збільшився із 1022,1 до 1807,7 млрд грн, що означає приріст на 785,6 млрд грн, або 76,86%.

На другому місці – великі підприємства, які збільшили свій власний капітал на 512,5 млрд грн, або на 24,01%. А зростання цього показника для малих підприємств становило, лише, 18,8 млрд. грн, або 2,29%. При цьому, по малих підприємствах у період 2022-2023 років було зафіксовано суттєве падіння – на 136,3 млрд грн, або 16,65%.

Коли ж проаналізувати структуру власного капіталу у 2022-2024 роках (таблиця 2.6), то виявиться що питома вага великих підприємств зменшилася із 53,7% до 50,1%; середніх підприємств зросла – із 25,7% до 34,1%, а малих – теж має тенденцію до падіння – із 20,6% до 15,8%.

Таблиця 2.6 – Структура власного капіталу підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, млрд. грн	2023 рік, млрд. грн	2024 рік, млрд. грн	Частка у власному капіталі, %		
				2022 р.	2023 р.	2024 р.
Всього власного капіталу, в т. ч.:	3975,9	4612,4	5292,9	100	100	100
- великі підприємства	2135,2	2465,2	2647,7	53,7	53,5	50,1
- середні підприємства	1022,1	1464,6	1807,7	25,7	31,7	34,1
- малі підприємства	818,8	682,5	837,6	20,6	14,8	15,8

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

Аналіз довгострокових зобов'язань, який наведений у таблиці 2.7, дозволяє зробити висновок про їх ріст із 1960,2 до 2395,6 млрд грн, що дає нам позитивну динаміку на 435,4 млрд грн, або 22,2%. Оцінюючи ж їх розподіл, залежно від категоріювання підприємств, то тут не важко помітити, що на першому місці знаходяться великі підприємства із рівнем росту із 307,2 млрд грн, або 41,2%. На другому місці – середні підприємства, довгострокові зобов'язання яких зросли на 89,7 млрд грн, або 13,5%, причому у 2024 році було падіння по відношенню до 2023 року на 2,8 млрд грн, або 0,5%. А у малих підприємств цей показник виріс лише на 38,6 млрд грн, або ж на 7,1%.

Таблиця 2.7 – Динаміка довгострокових зобов'язань підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення (+,-)			Темп росту,%		
	рік,	рік,	рік,	млрд. грн					
	млрд. грн	млрд. грн	млрд. грн	2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.	2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.
Всього довгострокових зобов'язань, в т. ч.:	1960,2	2199,3	2395,6	239,1	196,3	435,4	12,2	8,9	22,2
- великі підприємства	745,1	872,5	1052,3	127,4	179,8	307,2	17,1	20,6	41,2
- середні підприємства	665,6	759,1	755,3	93,5	-3,8	89,7	14,0	-0,5	13,5
- малі підприємства	549,5	567,7	588,1	18,2	20,4	38,6	3,3	3,5	7,1

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

Із таблиці 2.8 не важко зробити висновки, що у структурі довгострокових зобов'язань лідерами є великі підприємства, частка яких зросла на 5,92%, із 38,01% до 43,93%. На відміну від великих, середні і малі показали динаміку до зменшення, перші із них – із 33,96% до 31,53%, а другі – із 28,03% до 24,54%. Тобто, можна зробити висновок, що великі підприємства не бояться брати довгострокові кредити, які і кредитні установи та інвестори не бояться ці гроші їх позичати, адже і перші, і другі вірять у дотримання взятих на себе боргових зобов'язань.

Таблиця 2.8 – Структура довгострокових зобов'язань підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік,	2023 рік,	2024 рік,	Частка у довгострокових зобов'язаннях, %		
	млрд. грн	млрд. грн	млрд. грн	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Всього довгострокових зобов'язань, в т. ч.:	1960,2	2199,3	2395,6	100	100	100
- великі підприємства	745,1	872,5	1052,3	38,01	39,67	43,93
- середні підприємства	665,6	759,1	755,3	33,96	34,52	31,53
- малі підприємства	549,5	567,7	588,1	28,03	25,81	24,54

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

Динаміка поточних зобов'язань, що наведена у таблиці 2.9, засвідчує їх ріст із 8713,9 до 10619,6 млрд грн, або на 1905,7 млрд грн, що дає нам збільшення відносного показника на 21,87%. У абсолютному значенні, найбільший ріст зафіксовано по групі малих підприємств – на 776,4 млрд грн, а по відносному – по групі великих – на 31,16%. Група ж середніх продемонструвала найнижчі показники зростання – на 433,8 млрд грн, або ж на 13,27%. Така тенденція засвідчує той факт, що до поточних джерел фінансування своєї діяльності в умовах кризи, воєнного стану та інших форс-мажорних ситуацій, найбільше вдаються малі підприємства, довіри до яких зі сторони кредиторів на довгостроковий термін є найменше.

Таблиця 2.9 – Динаміка поточних зобов'язань підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, млрд. грн	2023 рік, млрд. грн	2024 рік, млрд. грн	Абсолютне відхилення (+,-) млрд. грн			Темп росту,%		
				2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.	2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.
Всього поточних зобов'язань, в т. ч.:	8713,9	9625,8	10619,6	911,9	993,8	1905,7	10,46	10,32	21,87
- великі підприємства	2231,5	2455,6	2926,9	224,1	471,3	695,4	10,04	19,19	31,16
- середні підприємства	3269,1	3480,3	3702,9	211,2	222,6	433,8	6,50	6,39	13,27
- малі підприємства	3213,4	3689,9	3989,8	476,5	299,9	776,4	14,83	8,13	24,16

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

Ці слова підтверджує і структура поточних зобов'язань господарюючих суб'єктів за період 2022-2024 років (таблиця 2.10). Як бачимо, малі підприємства збільшили свою частку із 36,87% до 37,57%, тенденцію до збільшення показала і група великих підприємств – із 25,61% до 27,56%. У той же час питома вага середніх підприємств у структурі поточних зобов'язань зменшилася із 37,52% до 34,87%.

Таблиця 2.10 – Структура поточних зобов'язань підприємств в економіці України у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, млрд. грн	2023 рік, млрд. грн	2024 рік, млрд. грн	Частка у довгострокових зобов'язаннях, %		
				2022 р.	2023 р.	2024 р.
Всього поточних зобов'язань, в т. ч.:	8713,9	9625,8	10619,6	100	100	100
- великі підприємства	2231,5	2455,6	2926,9	25,61	25,51	27,56
- середні підприємства	3269,1	3480,3	3702,9	37,52	36,15	34,87
- малі підприємства	3213,4	3689,9	3989,8	36,87	38,34	37,57

Джерело: розрахунки здійснено на основі даних Державного комітету статистики

Аналіз поточної ситуації, узагальнення статистичної інформації дає змогу зробити висновок про те, що не дивлячись на зростання питомої ваги власного капіталу у фінансуванні господарської активності, все ж основними джерелами фінансування діяльності господарюючих суб'єктів в Україні, в перспективі, будуть виступати:

– кредитне фінансування – реалізується, переважно, шляхом банківського кредитування, умовами якого є поверненість, платність, строковість та наявність застави чи гарантій; облігаційні позики; факторинг; товарний кредит. Його перевагами є наявність різних програм кредитування у вітчизняних банків, можливість отримання кредитів на тривалий термін та залучення великих за обсягом фінансових ресурсів. Проте вистачає і недоліків – ускладнений механізм погодження кредитних заявок, потреба у заставі чи гарантіях, досить високі відсоткові ставки за кредитні ресурси;

– бюджетне фінансування, яке полягає в отриманні коштів Державного або місцевих бюджетів для здійснення діяльності, або ж отримання державних гарантій за отриманими кредитами. Як правило, такий вид фінансування є або безкоштовним, або ж відсотки за ним є низьким. Але до недоліків слід віднести корупційні ризики, труднощі в отриманні фінансування, жорсткий контроль зі сторони державних фінансових органів тощо;

– грантове фінансування – надається у вигляді безповоротної фінансової допомоги для підприємств, що створюють інноваційний продукт як на фазі

створення стартапу, так і для виходу продукту на зовнішні ринки. Переваги полягають в отриманні коштів на безповоротній основі або ж на тривалу перспективу під низькі відсотки. Його недоліками можна назвати тривала процедура отримання гранту та повільний і поетапний характер надходження грантових коштів;

– лізинг – довгострокова оренда рухомого або нерухомого майна, яке виступає предметом лізингу з можливістю його викупу в подальшому. З'являється можливість отримання обладнання без повної його оплати; виключає нецільовий характер використання фінансових ресурсів; не потрібно гарантій, поручительств чи застави та позитивно впливає на базу оподаткування. Недоліки цього способу фінансування діяльності є досить значна сума першого внеску (до 30%), можливість втрати чи пошкодження предмету лізингу; швидке моральне старіння (для високотехнологічних об'єктів лізингу);

– краудфандинг – акумуляція фінансових ресурсів сукупності інвесторів для реалізації високодохідних або інноваційних проектів. Перевагами його є доступність в отриманні, безоплатний характер. Проте, використовується він, переважно, на етапі стартапу.

Слід відмітити і важливе значення державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», яку було запроваджено у 2020 році, а на сьогоднішній час – адаптовано до умов воєнного часу. Метою її застосування є надання доступних банківських ресурсів для бізнес-спільноти (переважно малого та середнього сегменту), шляхом державної компенсації частини банківських відсотків. Тобто, за своєю економіко-правовою суттю, її можна віднести до гібриду банківського кредитування та грантового фінансування.

Окрім, власне прямої фінансової підтримки суб'єктів господарювання, держава може позитивно впливати на їхню діяльність через регулюючу функцію оподаткування – шляхом надання податкових канікул, застосування податкових пільг, відстрочення та розстрочення нарахованих обов'язкових платежів, запровадження мораторію на проведення податкових перевірок тощо. Усі ці заходи стимулюватимуть фінансово-господарську діяльність підприємств, а

отже позитивно впливатимуть на фінансову складову їх діяльності, що є особливо важливим для сучасних умов здійснення підприємницької активності в Україні.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності СТ «Красноставське» в 2022-2024 роках

Під поняттям «споживче товариство» розуміють добровільне об'єднання громадян-фізичних осіб для ведення спільної господарської діяльності, яке має на меті не лише отримання прибутку, але й задоволення їхніх економічних, побутових, соціальних та інших потреб. Споживче товариство «Красноставське» утворено на підставі законодавства України, відповідно до рішень його засновників. Юридична особа СТ «Красноставське», код ЄДРПОУ 40083700, була зареєстровано 26 жовтня 2015 року. Повна назва українською мовою: споживче товариство «Красноставське». Скорочена назва українською мовою: СТ «Красноставське».

Уповноваженою особою юридичної особи СТ «Красноставське» є Власюк Анатолій Сергійович. Організаційно-правова форма юридичної особи СТ «Красноставське» є споживче товариство. Основним видом діяльності діяльності (КВЕД) було визначено – 46.73 «Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням». Місцезнаходження товариства м. Славута, Хмельницька обл., вул. Здоров'я, будинок 31.

Іншими видами діяльності товариства, які передбачені його засновницькими документами є:

- 16.10 Лісопильне та стругальне виробництво
- 46.13 Діяльність посередників у торгівлі деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами

- 46.17 Діяльність посередників у торгівлі продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля
- 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт
- 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
- 77.11 Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів
- 77.12 Надання в оренду вантажних автомобілів
- 77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.

Не дивлячись на певне різноманіття своєї діяльності, профільною діяльністю товариства є придбання у лісових господарствах, що є філіями державного спеціалізованого підприємства «Ліси України». Основними контрагентами на цьому ринку лісоматеріалів виступають філія «Ізяславське лісове господарство», філія «Старокостянтинівське лісове господарство», філія «Шепетівське лісове господарство», філія «Білоцерківське лісове господарство» та філія «Володимир-Волинське лісове господарство» державного підприємства «Ліси України». Придбана деревина використовується для виробництва пиломатеріалів – дошка обрізна, брус обрізний, пиломатеріали обрізні і необрізні, піддони дерев'яні, дрова колоті. Вироблена продукція закупається контрагентам ТОВ «Аква-Родос», ТОВ «БСТ Компані», ТОВ «Дювельсдорф Україна», ТОВ «Мебель-Сервіс», ТОВ «Родорс».

Діяльність споживчого товариства ґрунтується на принципах добровільності членства, демократичності, взаємодопомоги, соціальної справедливості та вільного здійснення господарської діяльності на засадах ринкових відносин.

Правові відносини, що виникають у процесі створення та функціонування товариства, ругуються законами України «Про кооперацію», «Про споживчу кооперацію», іншими нормативно-правовими актами України, а також внутрішніми документами. Відповідно до своїх статутних цілей і завдань, товариство має право на добровільних засадах вступати до інших кооперативних спілок, зберігаючи при цьому повну господарську самостійність, статус юридичної особи та право вільного виходу із них. Від імені товариства можуть укладатися угоди, набуватися майно та особисті немайнові права, братися на себе зобов'язання, виступати позивачем або відповідачем в судах.

Споживче товариство володіє самостійним балансом, відкриває поточні та інші рахунки в банківських установах, має печатку і штамп із власним найменуванням. Окрім того, воно може використовувати зареєстрований у встановленому порядку товарний знак. Товариство несе повну відповідальність за своїми зобов'язаннями усім належним йому майном. Члени товариства відповідають за його зобов'язаннями лише в межах внесених пайових внесків, за винятком додаткових паїв, що спрямовуються на формування фінансових ресурсів товариства та його підприємств (об'єднань).

Товариство, створені ним юридичні особи та їхні відокремлені підрозділи здійснюють бухгалтерський облік своєї діяльності відповідно до вимог чинного законодавства та інших нормативних документів, складають та подають до органів державної влади та контролю фінансову, статистичну, податкову та інші види звітності.

Облікова політика здійснюється на основі принципів повноти, постійності, обачності, автоматичності, безперераності нарахування, переваги суті над формою, єдиного грошового виміру. Відповідальність за підготовку первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку та достовірності відображення у них даних покладається на спеціально визначених наказом осіб.

Структура учасників товариства відображена на рисунку 2.3. Як бачимо, СТ «Красноставське» перебуває у володінні 4 співласників, які мають однакову

частку у 25% в його статутному фонді – Власюка А.С., Власюка П.А., Власюк, Н.В., Власюк А.В.

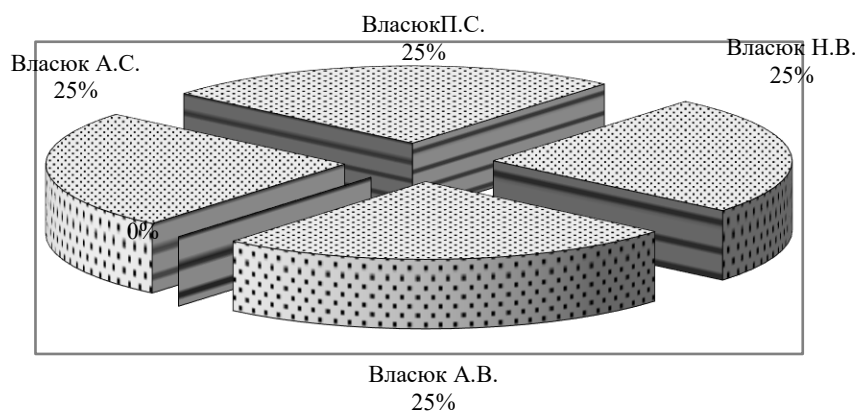

Рисунок 2.3 – Структура власників СТ «Красноставське» станом на 01.12.2024 року, %

Джерело: побудовано на основі джерела [46].

Товариство, як юридична особа, володіє на праві власності майном, необхідним для реалізації його статутних завдань. До об'єктів власності належать цілісні майнові комплекси, будівлі, споруди, транспортні засоби, машини, обладнання, матеріали, сировина, грошові кошти, а також інше майно виробничого, культурного, соціального призначення та результати інтелектуальної чи творчої діяльності. Джерелами формування майна товариства є пайові внески, прибутки від діяльності, операцій з цінними паперами, а також інших джерел та надходжень, не заборонених законодавством України. Облік членів товариства здійснюється відповідно до існуючих вимог та положень.

На основі фінансової звітності СТ «Красноставське» (додатки А, Б, В), проведемо аналіз фінансово-господарської активності товариства за 2022-2024 роки. Майно товариства складається із його основних та оборотних активів. Їх структуру (співвідношення) за період 2022-2024 років показано на рисунку 2.4. Як бачимо, лівова частка вартісної величини майна припадає на оборотні активи, які вирости у своїй вартості із 2544,3 тис. грн у 2022 році до 5552,2 тис. грн –

2024 року. А вартість необоротних активів є невеликою, та зменшилася, за рахунок нарахованого зносу із 85,7 до 80,3 тис. грн.

Рисунок 2.4 – Динаміка майна СТ «КРАСНОСТАВСЬКЕ» у 2022-2024 роках, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

Аналіз складу та динаміки активів товариства за період 2022-2024 років, наведено у таблиці 2.11. Слід відмітити, що у 2022 левову величину вартості майна підприємства склали запаси, які вирости із 1397,7 до 3562,9 тис. грн, що у абсолютному значенні становить 2165,2 тис. грн, а у відносному – 154,91%. Причому, найбільший ріст було зафіксовано у 2023 році – на 2135,1 тис. грн, або 152,76%. Другою за значенням статтею активу бухгалтерського балансу стала дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, яка збільшилася на 1294,9 тис. грн, або на 722,19%, чим завдячує своїй динаміці із 179,3 тис. грн у 2022 році до 1474,2 тис. грн – у 2024 році.

Помітне місце у активах підприємства займають гроші та їх еквіваленти, які, проте, демонструють своє зменшення із 600,2 до 354,0 тис. грн, що дає нам у абсолютному значенні -246,2 тис. грн, або ж -41,02% - у відносному обрахунку. Слід відмітити, що максимальне падіння цієї групи активів було зафіксовано у 2023 році – до 74,2 тис. грн, або на 279,8 тис. грн (-87,64%). Зменшення було зафіксоване для дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом – із 209,2 до 136,1 тис. грн, що становить у вартісному обрахунку -73,1 тис. грн, або

ж 034,94% - у відносному. Із 10,0 тис. грн до 25,0 тис. грн зросла інша дебіторська заборгованість, тобто на 15,0 тис. грн, або ж 150%. Витрати майбутніх періодів взагалі зменшилися до нуля у 2024 році, хоча у 2022 році склали 62,2 тис. грн. А вартість основних засобів товариства зменшилася із 85,7 до 80,3 тис. грн, що становить 5,4 тис. грн, або 6,31%.

Таблиця 2.11 – Аналіз складу та зміни вартості майна СТ «Красноставське» м. Славути в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, грн	2023 рік, грн	2024 рік, грн	Абсолютне відхилення (+,-) грн			Темп росту,%		
				2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.	2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.
Основні засоби	85,7	83,0	80,3	-2,7	-2,7	-5,4	-3,15	-3,25	-6,31
Запаси	1397,7	3532,8	3562,9	2135,1	30,1	2165,2	152,76	0,85	154,91
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	179,3	540,7	1474,2	361,4	933,5	1294,9	201,56	172,65	722,19
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	209,2	450,2	136,1	241	-314,1	-73,1	115,20	-69,76	-34,94
Інша поточна дебіторська заборгованість	10,0	10,0	25,0	0	15	15	0	150	150
Гроші та їх еквіваленти	600,2	74,2	354,0	-526	279,8	-246,2	-87,64	377,01	-41,02
Витрати майбутніх періодів	62,2	6,7	0	-55,5	-6,7	-62,2	-89,23	-100	-100
Баланс	2544,3	4697,6	5552,2	2153,3	854,6	3007,9	84,63	18,19	118,22

Джерело: розрахунки здійснено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

В таблиці 2.12 наведено динаміку питомої ваги основних статей активів балансу товариства протягом періоду 2022-2024 років. Говорячи про структуру активів товариства, яку наведено у таблиці 2.12, то тут слід відмітити, що тут основну частку займають запаси, які збільшилися із 54,93% у 2022 році до 64,17% – у 2024 році, що дає нам ріст у 16,82%. На другому місці знаходиться дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, питома вага якої виросла на 276,59% – із 7,05% до 25,55%. На третьому місці перебувають гроші та їх еквіваленти, які суттєво втратили в порівнянні із 2022 роком – із 23,59% до

6,38%. Також зменшилася питома вага дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, що показала динаміку у структурі активів із 8,22% до 2,45%. Питома вага витрат майбутніх періодів зменшилася із 2,44% до 0%. За рахунок росту валюти балансу (загальної вартості активів), частка необоротних засобів підприємства знизилася у структурі із 3,37% до 1,45%. Незначно виросла і питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості – із 0,39% до 0,45%.

Таблиця 2.12 – Аналіз питомої ваги активів СТ «Красноставське» м. Славути в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Частка у активах, %			Темп росту, %		
				2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.
Основні засоби	85,7	83,0	80,3	3,37	1,77	1,45	-1,6	-0,32	-1,92
Запаси	1397,7	3532,8	3562,9	54,93	75,20	64,17	20,27	-11,03	9,24
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	179,3	540,7	1474,2	7,05	11,51	26,55	4,46	15,04	19,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	209,2	450,2	136,1	8,22	9,58	2,45	1,36	-7,13	-5,77
Інша поточна дебіторська заборгованість	10,0	10,0	25,0	0,39	0,21	0,45	-0,18	0,24	0,06
Гроші та їх еквіваленти	600,2	74,2	354,0	23,59	1,58	6,38	-22,01	4,8	-17,21
Витрати майбутніх періодів	62,2	6,7	0	2,44	0,14	0	-2,3	-0,14	-2,44
Баланс	2544,3	4697,6	5552,2	100	100	100	0	0	0

Джерело: розрахунки здійснено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

На рисунку 2.5 наведено динаміку фінансових ресурсів споживчого товариства у розрізі їх складових частин. Як бачимо, свою діяльність підприємство фінансує за рахунок власного капіталу та поточних зобов'язань. Причому, менше припадає на власний капітал, який демонструє тенденцію до росту – із 643,2 до 1254,3 тис. грн. Тенденцію до росту показують і обсяги поточних зобов'язань, які за час 2022-24 років виросли із 1901,1 до 4378,3 тис. грн.

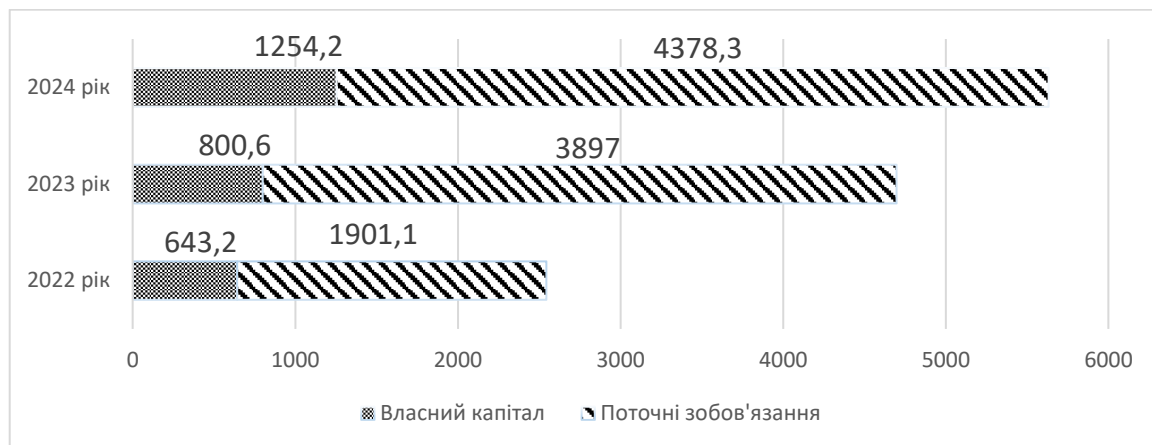

Рисунок 2.5 – Динаміка фінансових ресурсів СТ «КРАСНОСТАВСЬКЕ» у 2022-2024 роках, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Дані, наведені на рисунку 2.6 демонструють у відносному значенні, що основна частка фінансування діяльності товариства припадає на поточні зобов'язання, частка яких, слід відзначити, збільшилася із 74,72% до 77,73%, тобто на 3,01%.

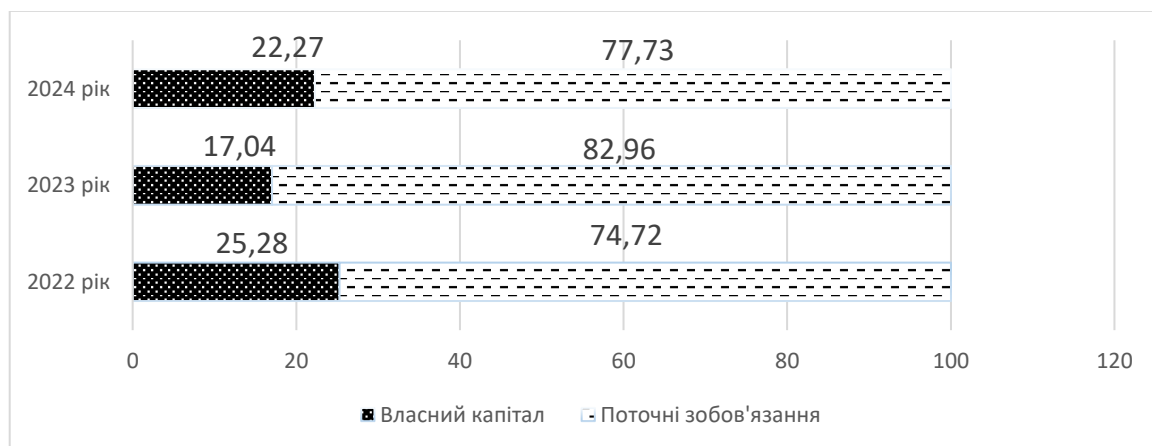

Рисунок 2.6 – Динаміка питомої ваги фінансових ресурсів СТ «КРАСНОСТАВСЬКЕ» у 2022-2024 роках, %

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Через, те, що товариство забезпечує свою діяльність завдяки двом джерелам фінансування, то цілком природнім буде зменшення питомої ваги

власного капіталі підприємства – із 25,28 до 22,27%, що дає нам ту ж таки різницю у 3,01%. Відмова від довгострокових зобов'язань може пояснюватися або свідомою фінансовою політикою підприємства, або ж тим фактором, що товариству цілком достатньо короткострокових зобов'язань для фінансування своєї діяльності.

Для більшого розуміння причин такої динаміки варто проаналізувати дані наведені у таблиці 2.13. Особливістю зареєстрованого (пайового) капіталу є те, що він становить 2,0 тис. грн, тобто кожен із засновників споживчого товариства вніс при його створенні по 500 гривень. А, отже, основним джерелом власного капіталу буде нерозподілений прибуток.

Таблиця 2.13 – Аналіз складу та динаміки капіталу СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, грн	2023 рік, грн	2024 рік, грн	Абсолютне відхилення (+,-) грн			Темп росту,%		
				2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.	2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.
Зареєстрований (пайовий) капітал	2,0	2,0	2,0	0	0	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток	641,2	798,6	1252,2	157,4	453,6	611	24,55	56,79	95,29
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1896,8	3811,2	4252,6	1914,4	441,4	2355,8	100,93	11,58	124,19
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,1	71,5	100,6	71,4	29,1	100,5	71400	40,69	100500
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0,3	0	0,4	-0,3	0,4	0,1	-100	-	33,33
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	3,9	4,3	6,2	0,4	1,9	2,3	10,26	44,19	58,97
Інші поточні зобов'язання	0	10,0	18,3	10	8,3	18,3	-	83	-
Пасиви, всього	2544,3	4697,6	5632,5	2153,3	934,9	3088,2	84,63	19,91	121,38

Джерело: розрахунки здійснено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Як бачимо із таблиці, основними джерелами фінансування діяльності підприємства були поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги та нерозподілений прибуток. Перша із них збільшилася із 1896,8 до 4252,6 тис. грн, або на 2355,8 тис. грн, що становить 124,19% у відносному значенні. Нерозподілений прибуток збільшився із 641,2 тис. грн до 1252,2 тис. грн, що становить 611 тис. грн у абсолютному розрахунку та 95,29% – у відносному. Просто величезну динаміку росту показала поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, яка збільшилася із 0,1 тис. грн у 2022 році до 100,6 тис. грн – у 2024 році. Також зросли інші поточні зобов'язання, яких у 2022 році не було взагалі, а у 2024 році вони становили 18,3 тис. грн. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці збільшилася із 3,9 тис. грн до 6,2 тис. грн. В цілому ж, пасиви товариства, або джерела фінансування його діяльності збільшилися із 2544,3 до 5232,5 тис. грн, тобто на 3088,2 тис. грн, або на 121,38% по відношенню показника 2022 до 2024 року.

Динаміка зміни питомої ваги джерел формування фінансових ресурсів, яка наведена у таблиці 2.14, засвідчує зростання частки поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги, яка збільшилася із 74,55% до 75,5%. та поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, що зросла із 0,003% до 1,79%. Не дивлячись на збільшення абсолютної величини нерозподіленого прибутку, його частка у джерелах фінансування зменшилася із 25,2% до 22,23%. Інші поточні зобов'язання вирости від 0 до 0,32%. Слід відмітити вкрай низьку частку зареєстрованого (пайового) капіталу, яка зменшилася 0,08% до 0,036%. Тобто, його, в якості джерела фінансування роботи товариства, можна не розглядати.

Важливим елементом дослідження фінансово-економічної сторони діяльності СТ «Красноставське» є вивчення його фінансових показників результативності діяльності, динаміка яких подана в таблиці 2.15.

Таблиця 2.14 – Аналіз питомої ваги пасивів СТ «Красноставське» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Частка у пасивах, %			Відхилення,%		
				2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.	2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.
Зареєстрований (пайовий) капітал	2,0	2,0	2,0	0,08	0,04	0,036	-0,04	-0,004	-0,044
Нерозподілений прибуток	641,2	798,6	1252,2	25,20	17,01	22,23	-8,19	5,22	-2,97
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1896,8	3811,2	4252,6	74,55	81,13	75,50	6,58	-5,63	0,95
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,1	71,5	100,6	0,003	1,52	1,79	1,517	0,27	1,787
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0,3	0	0,4	0,012	0	0,007	-0,012	0,007	-0,005
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	3,9	4,3	6,2	0,15	0,09	0,11	-0,06	0,02	-0,04
Інші поточні зобов'язання	0	10,0	18,3	0	0,21	0,32	0,21	0,11	0,32
Пасиви, всього	2544,3	4697,6	5632,5	100	100	100	0	0	0

Джерело: розрахунки здійснено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Слід відмітити, що у товариства протягом періоду 2022-2024 років, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 7162,9 тис. грн, а разом доходи – на 6828,7 тис. грн. Зокрема чистий дохід від реалізації продукції в 2022 році становив 15051,8 тис. грн. Упродовж 2023 року цей фінансовий показник товариства збільшився на 2625,2 тис. грн, а на кінець 2024 року чистий дохід зріс ще на 4537,7 тис. грн. Подібну динаміку показала і собівартість реалізованої продукції, яка збільшилася на 6666,9 тис. грн, або 44,57% (із 14960,1 до 21627,0 тис. грн). Інші операційні витрати зменшилися із

107,5 до 58,0 тис. грн. Усе це дало збільшення загального обсягу витрат із 15067,6 тис. грн до 21685,0 тис. грн, або ж на 6617,4 тис. грн (43,92%).

Таблиця 2.15 – Фінансові результати діяльності СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, грн	2023 рік, грн	2024 рік, грн	Абсолютне відхилення (+,-) грн			Темп росту,%		
				2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.	2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	15051,8	17677,0	22214,7	2625,2	4537,7	7162,9	17,44	25,67	47,59
Інші операційні доходи	357,6	84,3	23,4	-273,3	-60,9	-334,2	-76,43	-72,242	-93,46
Разом доходи	15409,4	17761,3	22238,1	2351,9	4476,8	6828,7	15,26	25,21	44,32
Собівартість реалізованої продукції	14960,1	17361,9	21627,0	2401,8	4265,1	6666,9	16,05	24,57	44,57
Інші операційні витрати	107,5	4,5	58,0	-103	53,5	-49,5	-95,81	1188,89	-46,05
Разом витрати	15067,6	17366,4	21685,0	2298,8	4318,6	6617,4	15,26	24,87	43,92
Фінансовий результат до оподаткування	341,8	394,9	553,1	53,1	158,2	211,3	15,53	40,06	61,82
Чистий прибуток (збиток)	279,4	323,8	453,5	44,4	129,7	174,1	15,8912	40,06	62,31

Джерело: розрахунки здійснено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Споживче товариство «Красноставське» перебуває на загальній системі оподаткування, що передбачає сплату 2 основних загальнодержавних податків – ПДВ та податку на прибуток, а також обов’язкових платежів із заробітної плати – податку на доходи фізичних осіб та військового збору, а також єдиного соціального внеску, який хоч і не відноситься до обов’язкових платежів законодавчо, проте чинить вагомий вплив на фінансові результати діяльності господарюючих суб’єктів.

Нарахування податку на додану вартість та перерахунок його до бюджету для усіх зареєстрованих його платників є чи не найбільш важливим елементом у

фіскальних взаємовідносинах, оскільки діяльність товариства безпосередньо зав'язана з процесами купівлі-продажу, а сам процес його адміністрування вимагає суттєвого контролю зі сторони платника. Беручи до уваги той факт, що обсяги продажу продукції протягом останніх 12 календарних місяців, перевищують 1 млн грн, що є критерієм реєстрації платником ПДВ, товариство зареєстроване платником ПДВ, про що говорить його свідоцтво платника ПДВ за № 4 400837022247.

Як видно з рисунка 2.7, динаміка нарахування та сплати податку на додану вартість підприємством, протягом періоду 2022-2024 років, зумовлена різницею між його податковим зобов'язанням та податковим кредитом. Причому, сплату податку на додану вартість, у річному підсумку, у зазначеному періоді збільшилася із 121,0 до 331,3 тис. грн.

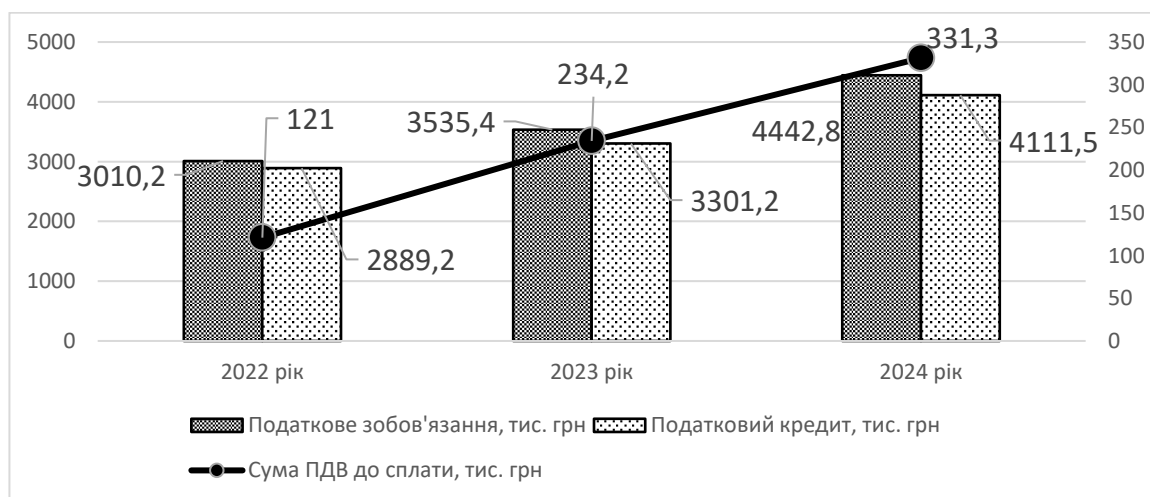

Рисунок 2.7 – Динаміка нарахування і сплати податку на додану вартість СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Як було сказано вище, товариство є платником податку на прибуток за ставкою 18%. Враховуючи те, що фінансовий результат протягом останніх трьох років його діяльності був позитивним, то і була фіскальна віддача за зазначеним обов'язковим платежем теж була зафіксована. При цьому слід зауважити, що протягом 2022-2024 років прибуток зріс протягом звітного періоду із 341,8 до

553,1 тис. гривень. А це автоматично означає і ріст сплаченого податку на прибуток – із 62,4 тис. грн до 99,6 тис. грн (рисунок 2.8).

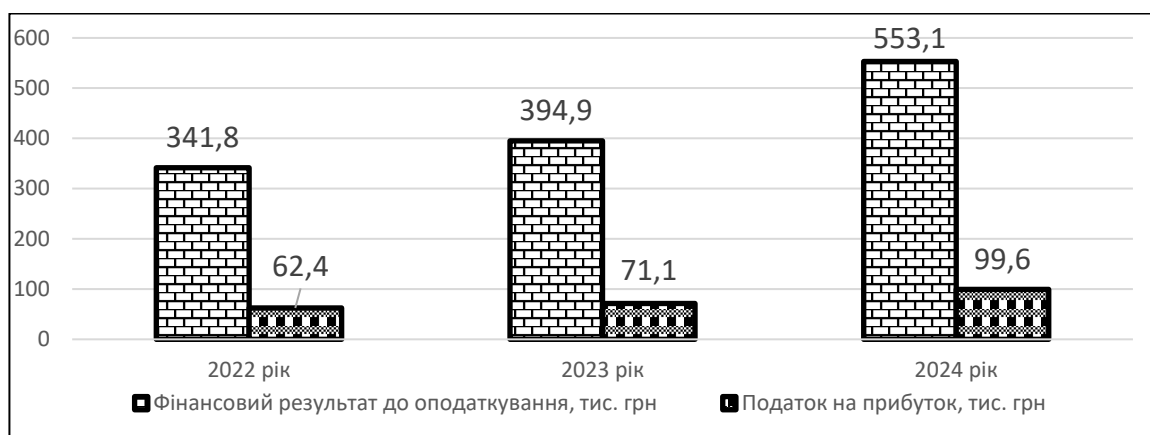

Рисунок 2.8 – Динаміка фінансового результату до оподаткування та податку на прибуток СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

В таблиці 2.16 наведено динаміку річної сплати як тих податків і зборів де фонд оплати праці виступає об'єктом оподаткування, так і джерелом сплати (податок на доходи фізичних осіб та військовий збір), а для єдиного соціального внеску – лише об'єктом оподаткування. Перерахунок до бюджету зазначених податків зріс із 133,02 до 175,37 тис. грн, причому в період 2022-2023 років на 20,22 тис. грн, або 15,2%; а в період 2023-2024 років – на 22,13 тис. грн, або 14,44%. Сплата податку на доходи фізичних осіб, який виступає основним джерелом формування доходів місцевих бюджетів, зросла із 55,4 до 75,1 тис. грн, або на 19,7 тис. грн, що у відносному значенні складає 35,56%. Нарахування та сплата єдиного соціального внеску збільшилася із 72,66 тис. грн до 93,87 тис. грн – в період 2022-2022 років на 10,7 тис. грн, або 14,73%; а в період 2023-2024 років – на 10,51 тис. грн, або 12,61%. Зазначена динаміка була обумовлена виключно змінами величини оплати праці на підприємстві (у тому числі – і збільшення мінімальної заробітної плати), оскільки кількість працюючих залишалася незмінною протягом останніх 3 років та становила 3 особи.

Таблиця 2.16 – Динаміка утримань із фонду заробітної плати та нарахування єдиного соціального в СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн			Темп росту,%		
				2023/2022 pp.	2024/2023 pp.	2024/2022 pp.	2023/2022 pp.	2024/2023 pp.	2024/2022 pp.
Податок на доходи фізичних осіб	55,4	64,2	75,1	8,8	10,9	19,7	15,88	16,98	35,56
Військовий збір	4,96	5,68	6,4	0,72	0,72	1,44	14,52	12,68	29,03
Єдиний соціальний внесок	72,66	83,36	93,87	10,7	10,51	21,21	14,73	12,61	29,19
Всього податків і зборів	133,02	153,24	175,37	20,22	22,13	42,35	15,20	14,44	31,84

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Говорячи в цілому про фіскальну віддачу, слід відмітити, що вона збільшилася із 316,42 до 606,27 тис. грн, або на 289,85 тис. грн, що становить у відносному вимірникові 91,6%. Найбільш вагомим серед обов'язкових платежів є ПДВ, на другому місці знаходиться податок на прибуток, а на третьому, за величиною фіскальних вилучень – єдиний соціальний внесок. Не можна не зважувати на той факт, що в оподаткуванні товариства превалює пряме оподаткування, основними видами платежів якого є податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб та військовий збір. До цієї ж групи можна віднести і єдиний соціальний внесок, ознаки сплати якого – чітко виражені платники, об'єкт оподаткування, ставка, терміни сплати звітність та адміністрування зі сторони Державної податкової служби України дає нам підстави віднести зазначений платіж до категорії податкових [48, с.80]. А проаналізувавши прямі податки, ми можемо зробити висновок, що серед них для товариства найбільш фіскально значущими будуть платежі де заробітна плата виступатиме об'єктом оподаткування або ж джерелом сплати до державних цільових фондів платежів, які були передбачені фіскальним законодавством.

Таблиця 2.17 – Динаміка нарахування та сплати податків на СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис.грн			Темп росту,%		
				2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.	2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.
Податок на додану вартість	121	234,2	331,3	113,2	97,1	210,3	93,55	41,46	173,80
Податок на прибуток	62,4	71,1	99,6	8,7	28,5	37,2	13,94	40,08	59,62
Податок на доходи фізичних осіб	55,4	64,2	75,1	8,8	10,9	19,7	15,88	16,98	35,56
Військовий збір	4,96	5,68	6,4	0,72	0,72	1,44	14,52	12,68	29,03
Єдиний соціальний внесок	72,66	83,36	93,87	10,7	10,51	21,21	14,73	12,61	29,19
Всього податків і зборів	316,42	458,54	606,27	142,12	147,73	289,85	44,91	32,22	91,60

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Узагальнення вищевикладених фактів дає нам змогу зробити висновок, що діяльність підприємства є прибутковою, воно міцно зайняло свій сегмент ринку та щорічно нарощує обсяги виробництва та реалізації продукції, що у свою чергу відображається на зростанні сплати обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів та позабюджетних фондів.

3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ СТ «КРАСНОСТАВСЬКЕ»

У процесі розвитку ринкових відносин в Україні стало очевидним, що значна кількість підприємств зіштовхується у своїй діяльності із нестачею фінансових ресурсів. Ця тенденція особливо гостро проявилася за умов кризи, що сформувалася у вітчизняній економіці внаслідок повномасштабної російської агресії. Подібна ситуація зумовлена втратою власного капіталу через нерентабельність діяльності, зростання ризикованості господарських операцій, недоліками системи оподаткування, високим рівнем інфляції та значною вартістю залучення зовнішніх фінансових ресурсів. Їх нестача негативно впливає на господарську активність господарюючих суб'єктів.

Фінансові ресурси, їхнє походження та структура мають ключове значення для забезпечення стабільної діяльності підприємств. Достатній їхній обсяг дає змогу підтримувати безперебійність виробничо-господарського процесу, а раціональна структура розподілу сприяє зростанню прибутковості, підвищенню ефективності управління та зміцненню платоспроможності. Для зростання результативності системи управління фінансовими ресурсами господарюючому суб'єкту необхідно вірно формувати та використовувати фінансові ресурси, орієнтуючись на принципи фінансового менеджменту, з метою досягнення, принаймні, беззбитковості, а в ідеалі – прибуткової діяльності [6, с.22].

Управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємства має на меті пошук достатніх джерел фінансування та забезпечення діяльності з очікуваним рівнем прибутковості, а також оптимізацію їхньої вартості через механізм формування ефективної структури капіталу. Раціональною вважається така структура, за якої співвідношення власного, залученого та позикового капіталу мінімізує витрати на його отримання та максимально підвищує рентабельність за умови збереження прийнятних показників автономії та

фінансової стабільності. Відтак, управління структурою фінансового забезпечення спрямоване на зниження вартості його залучення з різних джерел і забезпечення максимальної віддачі для власників підприємства з урахуванням перспектив зростання його ринкової вартості.

Системність управління фінансовим забезпеченням обумовлюється наявністю комплексу інструментів, кожен з яких впливає на функціонування всієї системи. Аналіз наукових напрацювань дозволяє виокремити три основні підсистеми таких інструментів [3, с.157]:

- інструменти формування фінансових ресурсів, серед яких виокремлюються управління розподілом прибутку, емісійна та амортизаційна політики, залучення банківських кредитів, управління дебіторською заборгованістю та фінансовими ризиками;

- інструменти управління внутрішнім оборотом фінансових ресурсів, що включають аналіз і планування фінансових потоків, оцінку активів, бюджетування та планування, інформаційне забезпечення, систему фінансових нормативів та регламентів, а також механізми стимулювання і регулювання фінансових ресурсів;

- інструменти управління розподілом фінансових ресурсів, до яких віднесено фінансування операційної та інвестиційної діяльності, кредитування контрагентів, кошти, отримані на принципах благодійності і безоплатності, а також розміщення тимчасово вільних коштів через використання фінансових важелів.

Ключовими складовими економічної активності суб'єктів господарювання, які дають змогу найточніше оцінити ефективність фінансового забезпечення його діяльності є: рівень прибутковості, ефективність розподілу його прибутку, наявність достатнього обсягу власних фінансових ресурсів для забезпечення виробничого процесу та реалізації продукції; раціональне використання основних і оборотних активів, а також належна ліквідність поточних активів.

З метою розробки рекомендацій, щодо вдосконаленню управління фінансовим забезпеченням СТ «Красноставське», доцільно проаналізувати його фінансовий стан, використовуючи основні показники (індикатори), які його характеризують. Першою групою таких показників є показники майнового стану підприємства (таблиця 3.1). Як бачимо, усі показники перебувають в межах оптимального діапазону – вартість майна, вартість власних коштів та вартість власних оборотних коштів демонструють зростання, відповідно, із 2544,3 до 5632,2 тис. грн; із 643,2 до 1254,2 тис. грн та із 557,5 до 1173,9 тис. грн. Коефіцієнти зносу та відновлення також далекі від оптимальної мінімально допустимої величини, проте тут відмічається негативні тенденції – до росту коефіцієнта зносу із 0,1753 до 0,2509 та до падіння – для коефіцієнту відновлення із 0,8247 до 0,7491. Така тенденція обумовлена незмінністю первісної вартості основних фондів товариства протягом періоду 2022-2024 років, яка становить 107,2 тис. грн.

Таблиця 3.1 – Оцінка показників майнового стану СТ «Красноставське» у 2022-24 роках

Назва показника	Роки			Нормативне значення
	2022	2023	2024	
Вартість майна, тис. грн	2544,3	4697,6	5632,5	Тенденція до росту
Вартість власних коштів, тис. грн	643,2	800,6	1254,2	Тенденція до росту
Вартість власних оборотних коштів, тис. грн	557,5	717,6	1173,9	Тенденція до росту
Коефіцієнт зносу	0,1753	0,2257	0,2509	$\leq 0,5$
Коефіцієнт відновлення	0,8247	0,7743	0,7491	$\geq 0,5$

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Другою групою показників, які доцільно обрахувати та проаналізувати є показники фінансової стійкості (таблиця 3.2). Коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів значно перевищує нормативну величину, яка становить менше 1. Тенденція тут спостерігається до росту – із 2,9556 у 2022 році

до 4,8676 у 2023 році та 3,4909 – у 2024 році. Коефіцієнт автономії, що показує незалежність від зовнішніх джерел фінансування, із нормативною величиною більше 0,5, протягом періоду 2022-2024 років зменшився із 0,2528 до 0,2226 що в цілому, слід віднести до негативу. А от коефіцієнт маневреності власних коштів, нормативне значення якого повинно зростати, повністю відповідає концепції сприятливого фінансування та зріс із 0,8667 до 0,9359. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу перебуває поза межами оптимального значення, яке є менше 0,5, якщо у 2022 році він становив 0,7472, то у 2024 році – 0,7773. Таким же є і величина коефіцієнту заборгованості кредиторам, оскільки для фінансування своєї діяльності товариство використовує лише власний капітал та поточні зобов'язання. В силу цих же обставин, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів та коефіцієнт фінансового левереджу у товариства дорівнюватиме нулю.

Таблиця 3.2 – Оцінка показників фінансової стійкості СТ «Красноставське» у 2022-24 роках

Назва показника	Роки			Нормативне значення
	2022	2023	2024	
Коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів	2,9556	4,8676	3,4909	< 1
Коефіцієнт автономії	0,2528	0,1704	0,2226	> 0,5
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,8667	0,8963	0,9359	Тенденція до росту
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,7472	0,8296	0,7773	< 0,5
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0	0	0	Тенденція до зменшення
Коефіцієнт фінансового левереджу	0	0	0	< 0,5
Коефіцієнт заборгованості кредиторам	0,7472	0,8296	0,7773	Тенденція до зменшення

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

У таблиця 3.3 наведені показники ліквідності та платоспроможності, які характеризують здатність конвертуватися у гроші та виконувати взяті на себе фінансові зобов'язання. Як бачимо, рівень абсолютної ліквідності далекий від оптимального значення свого коефіцієнта у 0,2 та, лише у найкращий рік – 2022 становив величину, яка була більшою за нормативне значення – 0,315. В подальшому він впав до 0,019 у 2023 році та до 0,081 – у 2024 році. Також нижче нормативного значення (більше 0,7), із загальною тенденцією до зниження був проміжний коефіцієнт покриття балансу, який зменшився із 0,5253 до 0,4543. Аналогічна ситуація фіксується і для коефіцієнту покриття балансу, нормативне значення якого становить 2, але у товариства «Красноставське» він зменшився із 1,2932 до 1,2681. Позитивною є тенденція до зростання частки оборотних коштів у активах, яка збільшилася із 0,9663 до 0,9857. Аналогічно зросла питома вага частки запасів у поточних активах – із 0,5685 до 0,6417.

Таблиця 3.3 – Оцінка показників ліквідності та платоспроможності СТ «Красноставське» у 2022-24 роках

Назва показника	Роки			Нормативне значення
	2022	2023	2024	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,315	0,019	0,081	> 0,2
Проміжний коефіцієнт покриття балансу	0,5253	0,2757	0,4543	> 0,7
Коефіцієнт покриття балансу	1,2932	1,1841	1,2681	> 2,0
Частка оборотних коштів у активах	0,9663	0,9823	0,9857	Тенденція до росту
Частка запасів у поточних активах	0,5685	0,7657	0,6417	-

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Особливістю діяльності СТ «Красноставське» було те, що фінансовим результатом його діяльності був прибуток протягом усіх трьох років, що

підлягають аналізу, причому він мав стійку тенденцію до росту. Тому, говорячи про показники рентабельності слід наголосити, що всі вони будуть мати позитивне значення, в силу вищеназваної причини, проте сильно відрізняться від нормативного значення (таблиця 3.4). Єдиним показником прибутковості, який перевищує нормативне значення (більше 16%) є рентабельність власного капіталу, яка не дивлячись на помітне падіння із 43,44% до 36,15% все ж таки перебуває у оптимальному числовому діапазоні. Всі інші показники рентабельності, не дивлячись на своє позитивне значення, знаходяться далеко від межі оптимальної величини (більше 20%). Так, рентабельність продажів зросла із 2,27% до 2,49%; рентабельність діяльності до оподаткування збільшилася із 2,19% до 2,55%; а рентабельність активів підприємства зменшилася із 13,43% до 9,82%.

Таблиця 3.4 – Оцінка показників прибутковості (рентабельності) СТ «Красноставське» у 2022-24 роках

Назва показника	Роки			Нормативне значення,%
	2022	2023	2024	
Рентабельність продаж,%	2,27	2,23	2,49	20
Рентабельність діяльності до оподаткування,%	2,19	2,27	2,55	20
Рентабельність активів підприємства,%	13,43	8,41	9,82	20
Рентабельність власного капіталу,%	43,44	40,44	36,15	16

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

В таблиці 3.5 наведено зміну показників, які характеризують вплив рівня величин кредиторської та дебіторської заборгованості на фінансовий стан товариства, а відтак – і на його фінансове забезпечення його діяльності. Як бачимо коефіцієнт залежності від дебіторської заборгованості перебуває у діапазоні нормативного значення (менше 0,4), проте його динаміка із 0,1566 до 0,2903 свідчить про зростання залежності товариства від покупців своєї

продукції. Коефіцієнт залежності від кредиторської заборгованості перебуває в діапазоні, який майже у 2 рази більший від нормативної величини $u \leq 0,4$. Причому, цей коефіцієнт теж зростає (що у даному випадку не є доброю ознакою) із 0,7472 у 2022 році до 0,7917 – у 2024 році. А це свідчить, що підприємство для фінансування своєї діяльності починає використовувати заборгованість за придбані товари, роботи і послуги.

Таблиця 3.5 – Оцінка показників залежності від кредиторської та дебіторської заборгованості СТ «Красноставське» у 2022-24 роках

Назва показника	Роки			Нормативне значення
	2022	2023	2024	
Залежність від дебіторської заборгованості	0,1566	0,2131	0,2903	$\leq 0,4$
Залежність від кредиторської заборгованості	0,7472	0,8274	0,7917	$\leq 0,4$

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

На рисунку 3.1 наведено динаміку окремих показників ділової активності – коефіцієнту оборотності активів та коефіцієнту оборотності власного капіталу. Для них не передбачено нормативної величини, проте необхідно відмітити тенденцію, яка направлена на зменшення їх величини у періоді 2022-2024 років. Перший із них зменшився із 6,09 до 3,94, що показує зменшення ефективності використання власного капіталу, джерелом формування якого залишався нерозподілений прибуток, адже пайовий капітал товариства не змінився та становив 2 тис. грн, тому основною причиною таких змін стали темпи зростання вартості власного капіталу та виручки від реалізації продукції. Також слід відмітити зменшення оборотності активів – із 23,4 до 17,71. Але у цьому випадку, на його зміну вплинула не лише виручка від реалізації продукції чи надання послуг, але й динаміка активів, які збільшилися більш ніж у 2,2 рази.

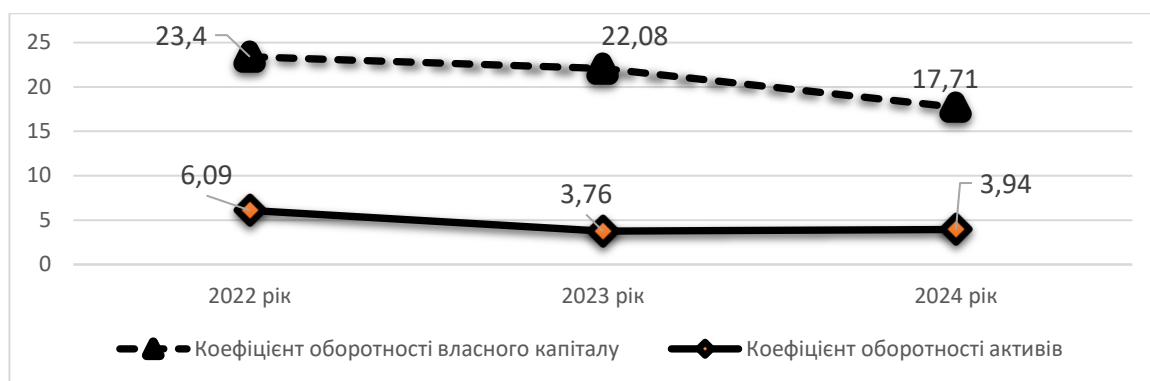

Рисунок 3.1 – Динаміка показників оборотності власного капіталу і активів СТ «Красноставське» у 2022-2024 роках

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Наведені у таблиці 3.6 окремі показники ділової активності підприємства засвідчують, що в цілому, вона знижується, про що засвідчує оборотність запасів, яка зменшилася із 10,7689 до 6,235 оборотів. Оборотність дебіторської заборгованості теж знизилася майже у 3 рази – із 37,7711 до 13,5845 оборотів.

Таблиця 3.6 – Оцінка окремих показників ділової активності СТ «Красноставське» у 2022-24 роках

Назва показника	Роки			Нормативне значення
	2022	2023	2024	
Оборотність запасів	10,7689	5,0037	6,2350	Тенденція до росту
Оборотність дебіторської заборгованості	37,7711	17,6611	13,5845	Тенденція до росту
Оборотність кредиторської заборгованості	7,9174	4,5477	4,9816	Тенденція до росту
Фондовіддача необоротних активів	175,6336	212,9759	276,6463	Тенденція до росту
Оборотність власного капіталу	23,4014	22,0797	17,7123	Тенденція до росту

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Аналогічно, майже у півтори рази, зменшилася кількість оборотів кредиторської заборгованості – із 7,9174 до 4,9816. Проте вироста фондівдача

необоротних фондів – із 175,6336 до 276,6463 рази. Причина в цьому – ріст виручки від реалізації продукції, в той самий час, як вартість необоротних активів на підприємстві є дуже малою, та й дещо зменшилася протягом періоду, що аналізується – із 85,7 до 80,3 тис. грн. Оборотність власного капіталу знизилася із 23,4014 до 17,7123 оборотів, що пояснюється випереджаючими темпами зростання власного капіталу в порівнянні із темпами зростання виручки від реалізації продукції.

Не дивлячись на те, що діяльність товариства є прибутковою протягом усього періоду, що аналізувався, збільшення обсягів реалізації продукції, активів, а відтак і фінансових ресурсів, необхідно виокремити певні напрямки його роботи, що суттєво вплинуть на фінансове забезпечення діяльності підприємства. Першим кроком для покращення фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання є оцінка та визначення оптимального співвідношення між власним та позиковим капіталом. Такий баланс дає змогу мінімізувати фінансові ризики та забезпечити максимальну рентабельність власного капіталу. Універсальних рекомендацій щодо оптимальної структури капіталу не існує, адже кожен суб'єкт господарювання повинен встановлювати її з урахуванням особливостей своєї фінансово-господарської діяльності. В умовах існуючої військової, політичної та економічної ситуації в Україні підприємства повинні активно залучати як явні, так і приховані внутрішні резерви. Пошук таких можливостей має здійснюватися на основі всебічного аналізу всіх аспектів господарської діяльності.

Одним із важливих шляхів зміцнення фінансової стійкості є активізація збутової діяльності та удосконалення маркетингової політики. Це сприятиме підвищенню конкурентноспроможності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Досягти цього можна завдяки покращенню рекламної діяльності, чіткому визначенню цільової аудиторії та стимулювання інтересу до продукції (робіт чи послуг) господарюючого суб'єкта. З огляду на високу вартість утримання складських приміщень, підприємствам варто скорочувати

запаси як готової продукції через пришвидшення її реалізації, так і виробничих запасів, формуючи надійні партнерські відносини з постачальниками.

Важливою умовою поліпшення фінансового забезпечення діяльності є зниження собівартості продукції, що безпосередньо впливає на ріст прибутку та рентабельності діяльності. Це можна забезпечити завдяки впровадженню сучасного обладнання і технологій, раціональному використанню матеріальних і трудових ресурсів, а також скороченню частки постійних витрат у собівартості.

Окрему увагу слід приділити управлінню дебіторською заборгованістю, адже її рівень напряму впливає на обсяги доступних грошових коштів. Для оптимізації розрахунків важливо підібрати найбільш ефективні терміни платежів та форми взаєморозрахунків зі споживачами – передоплату, оплату з відстрочкою чи оплату після відвантаження.

Ще одним показником покращення фінансового забезпечення діяльності є зростання продуктивності праці. В умовах сучасних викликів, надзвичайно важливо вберегти кваліфікований персонал. Тому варто інвестувати в навчання та перепідготовку і підвищення кваліфікації персоналу, що виступає однією із форм довгострокових капіталовкладень. Додатковим кроком до зміцнення фінансового становища може стати здача в оренду або продаж невикористовуваних об'єктів основних фондів. Це дозволить товариству отримати додаткові кошти та спрямувати їх на реалізацію більш прибуткових проєктів.

Підбиваючи ж підсумки на макроекономічному рівні, слід відмітити, що за умов економіки воєнного стану, держава фактично стала головним джерелом підтримки ліквідності лівової частини українського бізнесу. НБУ продовжує політику цільового рефінансування та фінансує програму «5-7-9%», що зорієнтована на суб'єктів малого та середнього бізнесу. У 2024 році обсяги пільгових кредитів перевищили 80 млрд грн, при цьому, приблизно, 60% коштів припало на галузі виробничої сфери. Однак контр циклічні можливості цих інструментів залишаються недостатніми через затримки у доступі до фінансування, нерівномірний розподіл кредитів між секторами та надмірну

концентрацію державної підтримки на малому бізнесі, тоді як середні та великі компанії залучаються у значно меншій мірі.

Фінансова система забезпечення діяльності суб'єктів господарювання дедалі більше набуває змішаних рис, поєднуючи ринкові механізми та державні стимули. Ключові напрямки трансформації охоплюють:

- інституалізацію альтернативних форм фінансування – розвиток факторингових, лізингових і мікрокредитних компаній, як компенсаторів нестачі банківських позик;

- розбудову фінансового ринку – запуск «Дія.Біржі», емісії цифрових облігацій та інструментів секюритизації для мобілізації довгострокових ресурсів;

- використання контрциклічних макропруденційних механізмів – пом'якшення резервних вимог, портфельні страхові програми, державні гарантії;

- залучення міжнародних фінансових інституцій у якості джерел довгострокового капіталу для критично важливих галузей економіки.

Головним чинником зміни фінансової архітектури підприємницького сектору української економіки є макроекономічна нестабільність. Переважання самофінансування свідчить про адаптивну реакцію господарюючих суб'єктів на кредитні обмеження, однак водночас стримує інвестиційну активність. Нинішня банківська модель потребує модернізації у контрциклічному напрямі – через розширення державних гарантій, удосконалення механізмів довгострокового рефінансування та активнішого залучення небанківських фінансових посередників. В умовах війни та під час післявоєнної відбудови, особливо зростає значення інституційного поєднання ринку капіталів із міжнародною фінансовою підтримкою.

Традиційно, суб'єкти господарювання в Україні покладаються, передусім, на внутрішні джерела фінансування (нерозподілений прибуток, амортизацію) та банківські кредити. Проте, під час кризових періодів фінансовий потенціал національного ринку різко звужується. Зниження купівельної спроможності, падіння попиту та розриви ланцюжків постачання і реалізації, зменшують

прибутковість багатьох секторів, обмежуючи можливості реінвестування. У таких галузях, які постраждали менше (аграрна сфера, ІТ-послуги), власні кошти і надалі залишаються основним джерелом фінансування діяльності підприємств.

Отже, диверсифікація механізмів фінансування суб'єктів господарювання стає стратегічно важливим завданням. Стабільність та структура фінансових потоків безпосередньо визначають здатність бізнесу підтримувати безперервне виробництво, зберігати ліквідність і реалізовувати інвестиційні проєкти. Це особливо актуально під час воєнного стану та у період відновлення, коли традиційні джерела капіталу працюють із значними обмеженнями.

Аналіз структури фінансових ресурсів свідчить, що у фазах економічної стабільності провідну роль відіграють власні кошти, які забезпечують автономність підприємств і зменшують потребу у зовнішніх запозиченнях. Банківські кредити залишаються важливими, але дорогими, тоді як доступ до ресурсів міжнародних фінансових організацій і до ринку капіталу є вибірконим і обмеженим для більшості компаній. У періоди економічних потрясінь значення самофінансування та ресурсів міжнародних інституцій зростає, тоді як внутрішнє кредитування та ринок капіталу скорочують активність через підвищені ризики та вартість капіталу.

ВИСНОВКИ

Перший розділ кваліфікаційної роботи присвячений дослідженню, теоретичних основ фінансового забезпечення діяльності господарюючих суб'єктів. Проведене дослідження дало змогу сформуванню власне трактування поняття «фінансове забезпечення» – як процес управління фінансовими ресурсами, їх розподілом та використанням з метою підтримання ефективної та рентабельної діяльності підприємства. Зазначене визначення поєднує два ключові наукові підходи та вирізняється тим, що розглядає це поняття і як процес, і як стан, акцентуючи увагу на кінцевому результаті цього процесу. Фінансове забезпечення підприємства потребує безперервного управління для досягнення оптимальної структури та складу його фінансових джерел. Невід'ємним етапом цього управління є оцінка стану фінансового забезпечення, яка має здійснюватися у тісному зв'язку із аналізом основних господарських показників діяльності підприємства. Ефективність цього процесу значною мірою визначає подальший розвиток виробничо-господарської діяльності, адже дефіцит фінансових ресурсів може суттєво обмежити або навіть паралізувати роботу господарюючого суб'єкта. Важливим чинником якісного фінансового забезпечення є диверсифікація активів підприємства та збалансований розвиток усіх напрямів його діяльності.

Основні завдання, які покликане виконувати фінансове забезпечення полягають у наступному – фінансування поточних господарських та виробничих процесів; виявлення резервів зростання доходів і прибутку, підвищення рівня платоспроможності та рентабельності; виконання фінансових зобов'язань перед іншими господарюючими суб'єктами, кредитними установами, бюджетною системою; контроль за раціональним та цільовим використанням фінансових ресурсів; формування необхідного обсягу пасивів для розвитку виробництва та нарощення власного капіталу.

На рівні господарюючого суб'єкта, фінансування реалізується через механізм акумулювання всіх коштів, що надходять у його розпорядження від власників або акціонерів, тобто шляхом формування акціонерного капіталу. Відображені у пасиві бухгалтерського балансу джерела фінансових ресурсів, доцільно на основі приналежності класифікувати на дві основні групи: зовнішнє фінансування – здійснюється за рахунок різних внесків, отриманих від інших осіб чи організацій на безповоротній чи оборотній основі і полягає, переважно, у збільшенні капіталу, а також використання довгострокових і короткострокових кредитів; самофінансування – його можливості визначаються фінансовим потенціалом підприємства, що формується через використання накопиченого нерозподіленого прибутку, створення запасів і резервів.

Другий розділ магістерської роботи було присвячено аналізу сучасного стану фінансового забезпечення підприємств в Україні. Формування ефективного фінансового забезпечення діяльності передбачає створення достатнього економічного потенціалу суб'єкта господарювання та забезпечення його здатності підтримувати рівновагу його активами та пасивами. Це дозволяє гарантувати рентабельну діяльність, стабільну платоспроможність і привабливість для потенційних кредиторів та інвесторів у межах прийняттого рівня ризику. Фінансова стійкість є внутрішнім індикатором, що характеризує достатність власних ресурсів для покриття потреб у запасах, раціональне використання грошових коштів і здатність суб'єкта господарювання розвиватися переважно за рахунок власного капіталу, своєчасно виконувати зобов'язання та зменшувати ризики можливих витрат. До ключових характеристик ефективної політики фінансового забезпечення діяльності підприємств належать: гнучкість та адаптивність – здатність протистояти негативним внутрішнім і зовнішнім чинникам, що впливають на фінансово-економічні процеси; стабільність – формування передумов для безперервного здійснення фінансових, виробничих і збутових операцій; платоспроможність та інвестиційний потенціал – можливість своєчасного виконання фінансових зобов'язань і акумуляції фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку.

Узагальнення поточної ситуації, аналіз статистичної інформації дозволяє зробити висновок про те, що не дивлячись на збільшення частки власного капіталу у фінансовому забезпеченні господарської діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, все ж основними фінансовими джерелами забезпечення діяльності підприємств в Україні виступають кредитне фінансування, бюджетне фінансування, грантове фінансування, лізинг та краудфандинг.

Аналіз фінансово-господарської діяльності СТ «Красноставське» дозволяє зробити висновок, що його діяльність є прибутковою та рентабельною. Протягом всього періоду, що аналізувався, збільшувалися валюта балансу, виручка від реалізації продукції, прибуток. Особливістю фінансової діяльності товариства є те, що воно забезпечує свою діяльність за рахунок власного капіталу, де лівову частку займає нерозподілений прибуток та поточні зобов'язання, де лівову частку відіграє кредиторська заборгованість товариства. Оцінивши дані фінансової звітності, доходимо до висновку, що підприємство утримує власну ринкову нішу, щороку нарощує обсяги виробництва та величину реалізації продукції. Завдяки цьому зростає його фіскальна віддача у абсолютному вимірнику до бюджетів усіх рівнів та позабюджетних фондів.

В останньому розділі кваліфікаційної роботи, для окреслення напрямів покращення стану управління фінансового забезпечення діяльності підприємств в Україні було проведено аналіз основних фінансових показників діяльності СТ «Красноставське» за період 2022-2024 років. Управління фінансовим забезпеченням суб'єктів господарювання орієнтується на пошук достатніх джерел фінансування та підтримання діяльності з очікуваним рівнем прибутковості роботи, а також на зменшення вартості капіталу шляхом формування оптимальної його структури. Раціональною вважається така структура капіталу, за якої питома вага власних, залучених і позикових ресурсів забезпечує мінімальні витрати на їх утримання та максимізує рентабельність, водночас зберігаючи прийнятний рівень фінансової автономії і стійкості. Тому управління структурою фінансового забезпечення має на меті здешевлення

фінансових ресурсів із різних джерел та отримання максимальної вигоди для власників суб'єкта господарювання з урахуванням перспектив зростання його ринкової вартості. До основних елементів економічної активності господарюючого суб'єкта, які найточніше дають змогу оцінити ефективність фінансового забезпечення, належать: рівень прибутковості, ефективність розподілу прибутку, достатність власних фінансових ресурсів для підтримання виробничих процесів та реалізації продукції, раціональне використання основних і оборотних засобів, а також належний рівень ліквідності поточних активів.

Попри те, що товариство показує прибуткову діяльність упродовж періоду 2022-24 років та нарощує вартісну величину реалізації продукції, активів, і відповідно, фінансових ресурсів, варто виокремити низку напрямків діяльності підприємства, які суттєво впливають на рівень його фінансового забезпечення. Одним із напрямків такого покращення є визначення оптимальної пропорції між власним і позиковим капіталом. Важливим чинником підвищення фінансової стійкості виступає активізація збутових процесів і вдосконалення стратегії маркетингу. Особливої уваги заслуговує управління дебіторською заборгованістю, оскільки її обсяги безпосередньо визначають величину доступних грошових коштів.

Аналіз структури фінансових ресурсів показує, що в умовах економічної стабільності ключову роль відіграють власні кошти, які забезпечують автономність підприємства та знижують потребу в зовнішньому фінансуванні. Банківські кредити залишаються значущим, але вартісним джерелом коштів, тоді як доступ до ресурсів міжнародних фінансових організацій та ринку капіталу є вибірконим і обмеженим для більшості підприємств. У періоди економічної нестабільності зростає роль самофінансування та підтримки міжнародних інституцій, тоді як внутрішнє кредитування та ринок капіталу скорочують активність через підвищення ризиків і зростання вартості капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущак В. Оцінка впливу основних факторів на прибутковість підприємства / В. Андрущак // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2019. – № 265. – С. 15-22.
2. Андрущенко В. Податкові важелі та стимули розвитку господарських систем (теоретичні засади та практика застосування) : монографія / В. Андрущенко, В. Мельник, Ю. Ляшенко – Ірпінь : НУДПС України, 2006. – 210 с.
3. Аранчій В.І. Фінансова стратегія у системі управління підприємством / В. Аранчій // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2017. – № 2. – С. 156-159.
4. Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузьменко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 170 с.
5. Баглаєва Н. С., Суховєєва Ю. А. Теоретична сутність поняття «економічна ефективність діяльності підприємства» / Н. С. Баглаєва, Ю.А. Суховєєва // Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту. ХНТУСГ. – 2020. – Вип. 2. – С. 98-101.
6. Безбородова Т. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств / Т. Безбородова // Держава та регіони. – 2021. – № 5. – С. 21-23.
7. Білик М. Д. Фінансовий стан підприємства: теорія, методика / М.Д. Білик, І. Л. Котов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 5. – С. 86-92.
8. Бланк І. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. / І.А. Бланк. – Київ: Эльга, 2011. – 574 с.
9. Бровко Л. І. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. / Л.І. Бровко, Є.І. Бровко, О.О. Крижановський // Економіка та держава. – 2019. – №9. – С. 57-63.

10. Буряченко А.Є. Фінансове забезпечення діяльності нефінансових корпорацій в Україні [Електронний ресурс] / А. Є. Буряченко, Т.М. Бороденко // Економіка та суспільство. – 2025. – № 79. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6701> (дата звернення: 16.10.2025).
11. Васечко Л. Співвідношення понять «фінансовий механізм», «механізм фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансове регулювання» / Л. Васечко // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – 2009. – Вип. 41. – С. 118–122.
12. Васильченко О. Р. Сучасні механізми управління ефективністю діяльності підприємств [Електронний ресурс] / Васильченко О. Р., Довгань Л. Є. // Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/544c6bd0-8f41-4143-8637-dafe0133379c/content> (дата звернення: 14.10.2025).
13. Власенко Т. Ю., Стародубцева О. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління / Т. Власенко, О. Стародубцева // Молодий вчений. – 2020. – № 12 (64). – С.256-258.
14. Виговська О. Формування механізму фінансового забезпечення підприємств громадського транспорту / О. Виговська // Облік і фінанси. – 2021. – № 2. –С. 36-43.
15. Власова Н.О. Фінанси підприємств: навч. пос. / Н. О. Власова, Т. В. П'ятак, Т. І. Кочетова. – Харків : Світ книг, 2019. – 276 с.
16. Волоснікова Н. М. Управління фінансовим забезпеченням підприємства у сучасних умовах / Н. Волоснікова, Н. Решетняк, Ф. Абрамов // Вісник НТУ «ХПІ». – 2021. – № 5. –С. 37–40.
17. Гончарук Т. В. Зарубіжний досвід розвитку підприємницьких структур та можливості його використання в Україні [Електронний ресурс] / Т. В. Гончарук // Ефективна економіка. – 2017. – № 9.– Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=577221> (дата звернення: 12.10.2025).

18. Готра В.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення / В.В. Готра, В.В. Ріпич, А.В. Дячук // Економіка і суспільство. – 2017. – №8. – С. 219-223.

19. Гривківська О. В. Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємств / О. Гривківська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2020. – № 2. – С. 12-15.

20. Гудзь О. Є., Стецюк П. А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. / О.Є. Гудзь, П.А. Стецюк // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. – 2021. – Т. 1. – № 32. – С. 330-340.

21. Гуцул М. О. Концепція фінансового забезпечення стійкого розвитку підприємства / М. Гуцул // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 7. Ч. 1. – С.102-106.

22. Гуцул М. О. Фінансове забезпечення стійкого розвитку підприємства: економічна сутність та особливості / М. Гуцул // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 17. Ч. 1. – С.112-115.

23. Даценко А.М. Фінансове забезпечення підприємств в контексті сталого розвитку національної економіки [Електронний ресурс] / А.М. Даценко // Економіка і суспільство. – 2024. – №61.– Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3775/3698> (дата звернення: 10.11.2025).

24. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 14.10.2025)

25. Дікань Л. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємства: сутність та джерела / Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб // Економіка розвитку. – 2019. – №3. – С. 65-68

26. Духновська Л. М. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління / Л. Духновська, В. Павлов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2020. – №17. – С. 100-103

27. Журавльова Т.О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. / Т.О. Журавльова // Економіка та держава. – 2020. – №3. – С. 42-45.
28. Загородний А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородний, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – Львів : Вид-во «Центр Європи», 1997. – 471 с.
29. Зятковська Л. І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств / Л.І. Зятковська // Фінанси України. – 2007. – №6. – С.148-155.
30. Зятковський І. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств : монографія / І. Зятковський –Тернопіль : Економічна думка, 2000. – 215 с.
31. Ільчук В. Фінансове забезпечення сталого розвитку підприємств реального сектору економіки / В. Ільчук, Т. Шпомер // Проблеми економіки. – 2018. – №2(36). – С.310-316.
32. Карпова Т. Фінансове забезпечення підприємств у контексті її ефективного функціонування / Т. Карпова // Економічний аналіз. – 2020. – №4 (30). – С.133-139.
33. Кириленко О. Фінанси (теорія та вітчизняна практика): [навч. посібник] / О. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2002. – 212 с.
34. Кравчук Н. Фінанси / Н. Кравчук, В. Горин, Т. Ясеновська. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 432 с.
35. Козій І.С. Місце і значення фінансового забезпечення в структурі фінансового механізму / І.С. Козій // Науковий вісник НЛТУ України. – 2018. – № 18. – С. 223-229.
36. Костецький В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства / Костецький В. // Галицький економічний вісник. – 2010. – №4(29). – С.135-145.
37. Лазарева Н.О. Про розуміння управління ефективністю діяльності підприємства / Н.О. Лазарева // Економічний вісник Донбасу. – 2015. – № 2 (40). – С. 105-109.
38. Левчук О.Е. Стратегія фінансового забезпечення економічного розвитку підприємства [Електронний ресурс] / О.Е. Левчук // Молодий вчений. –

2025. – № 5 (136). – Режим доступу:
<https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6471/6325> (дата
звернення: 11.11.2025)

39. Мавлева Д. І. Удосконалення управління фінансовими ресурсами з метою підвищення результативності діяльності підприємств [Електронний ресурс] / Д.І. Мавлева, О.В. Лиса // Економіка і суспільство. – 2023. – № 56. – Режим доступу :
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2997/2917> (дата
звернення: 17.11.2025)

40. Мацьків В.В. Методичний інструментарій оцінювання фінансового забезпечення підприємства / В. Мацьків // Економічний дискурс. – 2020. – № 4. – С. 54-63.

41. Мацьків В.В. Теоретичні основи фінансового забезпечення підприємств / В. Мацьків // Сталий розвиток економіки. – 2020. – № 5(22). – С. 351-357.

42. Огренич Ю. Фінансування підприємств в умовах воєнного стану: проблеми та напрями вирішення. / Ю. Огренич, Є. Семибратова // Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ», Oxford, UK. – March 7, 2025. – С. 39-42.

43. Опарін В. Фінанси: Загальна теорія: навч. посібник / В. Опарін. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.

44. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення / О. Сарапіна // Вісник аграрної науки Причорномор'я. Економічні науки – 2012 – Вип. 2. – С. 47-58

45. Сокиринська І. Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства / І. Сокиринська // Фінанси України. – 2021. – № 1. – С. 88–95.

46. СТ «Красноставське» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/40083700/ (дата звернення:
10.11.2025).

47. Філіпішина Л. М. Еволюція концептуальних підходів до формування стратегії сталого економічного розвитку промислових підприємств. /

Л. Філіпішина // Вісник Приазовського Державного технічного університету. Серія : Економічні науки. – 2017. – Вип. 34. – С. 172–180.

48. Фрадинський О.А. Поняття податкового навантаження та підходи до його визначення. / О. Фрадинський // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – №1, Т.1. – С. 78-82.

49. Чобіток В. Формування джерел фінансування розвитку підприємницької діяльності в Україні [Електронний ресурс] / В. Чобіток В., М. Мацишин // Development Service Industry Management. – 2024. – № 3. – Режим доступу: <https://dsim.khmnu.edu.ua/index.php/dsim/article/view/173/174> (дата звернення: 15.11.2025).

ДОДАТКИ